

Univerza v Ljubljani
Pravna fakulteta

ZAVAROVALNA POGODBA V SLOVENSKI PRAVNI UREDITVI IN V
PRAVNIH VIRIH EU
(diplomska naloga)

Avtor: Nina Grižonič
Mentor: Prof. dr. Ada Polajnar Pavčnik

Ljubljana, maj 2007

DD GRIZONIČ, N
BANKA SLOVENIJE
388

INV. 020070280

15 - 11 - 2007

Zahvaljujem se staršem in štipenditorju, ki so me finančno podpirali v celotnem času študija, mojim sostanovalcem, prijateljem in partnerju, ki so me razumevajoče spodbujali ter nenazadnje moji mentorici, ki mi je omogočila svobodo pri izbiri teme za diplomsko nalogo.

POVZETEK

V svojem diplomskem delu predstavljam zavarovalno pogodbo kot pravni institut, ki čedalje bolj pridobiva na pomenu v razvijajočem se gospodarstvu na slovenskih in evropskih tleh. Zavarovalno pravo ima v Sloveniji zelo dolgo tradicijo, kljub temu pa se je njen pomen spreminjal, ravno tako pa se je tudi evropsko pravo prilagajalo novim trendom in izzivom.

Dvodelni naslov zahteva dvodelno zgradbo naloge. V prvem sklopu sem v predstavitvi ureditve zavarovalnega pogodbenega prava na slovenskem predstavila najprej vire, pomen, razvoj in razmerje z nekaterimi drugimi sorodnimi temami. V nadaljevanju sem predstavila nekatere institute splošnega dela obligacijskega prava in njihovo povezavo z zavarovalno pogodbo. Nadalje je mogoče v moji diplomski nalogi najti še specialne določbe posebnega dela Obligacijskega zakonika s poudarkom na vsebinskih in terminoloških spremembah, nekaj besed o Zakonu o zavarovalništvu ter posebnosti zavarovalne pogodbe v bančnem zavarovalništvu.

Drugi sklop zajema pravni okvir Evropske unije na področju zavarovalništva, pravno ozadje evropskih predpisov, ovrednotenje vplivov teh pravnih virov na dogajanja v gospodarstvu ter varstvo zavarovancev kot potrošnikov.

Bistvena sprememba, ki je potrebna za razcvet zavarovalništva in zavarovalne pogodbe na slovenskem, je sprememba v miselnosti ljudi, da za ekonomsko varnost v primeru nesreče, starosti in drugih zavarovalnih primerov moramo poskrbeti sami. Socialna država obstaja še naprej, a se zaradi demografskih, družbeno-političnih in gospodarskih sprememb njena vloga zmanjšuje.

Ključne besede: zavarovalna pogodba, zavarovalništvo, varnost, zavarovalnina, predpisi EU.

SUMMARY

In my thesis I present the insurance contract as an institute of law that is becoming increasingly important because of the development of the economy in Slovenia and Europe. Insurance law has a long tradition in Slovenia, nevertheless its importance has changed. In the European Union, like in Slovenia, some changes happened, because of the new trends and challenges.

The title of my thesis consists of two parts and therefore requires a two-part thesis structure. In the first part, which consists of a presentation of the Slovenian insurance contract law. I presented the sources, the importance, the development and the relationship with some similar themes. Furthermore I mentioned some institutes of the general part of the obligation law and their connection with insurance contracts. In addition there are some articles from the special part of the Code of Obligations with an emphasis on content and terminology changes, a few words about the Insurance Act and characteristics of the insurance contract in the context of *bancassurance*.

The second part is about the EU legislative framework in the field of insurance business, about the legislative background of the European Acts, the estimation of the influences of those Acts upon the economy and finally about the protection of the insured persons as consumers.

The principal change needed for the development of insurance business and the insurance contract in Slovenia is the change of the mentality of citizens, the development of an awareness that we for ourselves have to take care of our economic security in case of accidents, ageing and other contingencies. The social state continues to exist, but because of demographic, social, political and economy changes it plays a less important role.

Key words: insurance contract, insurance business, security, insurance, EU regulations

K A Z A L O

1. UVODNA BESEDA.....	1
2. ZAVAROVALNA POGODBA V SLOVENSKI PRAVNI UREDITVI.....	2
2.1. SPLOŠNO O ZAVAROVALNI POGODBI.....	2
2.1.1. VIRI POGODBENEGA ZAVAROVALNEGA PRAVA IN NJIHOVE SPREMEMBE.....	2
2.1.2. POMEN ZAVAROVALNE POGODBE.....	3
2.1.3. RAZVOJ ZAVAROVALNE POGODBE.....	4
2.1.4. ZAGOTAVLJANJE SOCIALNE, EKONOMSKE IN DRUGIH OBLIK VARNOSTI.....	5
2.1.5. RAZMERJE MED PREMIJSKIM (POGODBENIM) IN SOCIALNIM ZAVAROVANJEM.....	6
2.1.6. RAZMERJE MED ODŠKODNINO IN ZAVAROVALNINO....	7
2.1.6.1. <i>Ali obstaja prosta izbira med odškodnino in zavarovalnino?.....</i>	7
2.1.6.2. <i>Opredelitev problema.....</i>	9
2.1.6.3. <i>Zakonska ureditev po OZ.....</i>	9
2.2. ZAVAROVALNA POGODBA V SPLOŠNEM DELU OBLIGACIJSKEGA PRAVA.....	10
2.2.1. NEKATERI INSTITUTI SPLOŠNEGA DELA OBLIGACIJSKEGA PRAVA V ZVEZI Z ZAVAROVALNO POGODBO.....	10
2.2.1.1. <i>Zastavna pogodba.....</i>	11
2.2.1.2. <i>Vrednostni papirji.....</i>	12

2.2.1.3.	<i>Vinkulacija in prenos</i>	13
2.2.1.4.	<i>Cesija</i>	14
2.2.1.5	<i>Objektivna odgovornost</i>	15
2.2.1.6	<i>Obvezno sklepanje pogodb</i>	15
2.2.1.7.	<i>Pobotanje (kompenzacija)</i>	16
2.2.1.8.	<i>Predujem (avans)</i>	16
2.2.1.9.	<i>Odškodnina</i>	17
2.2.1.10.	<i>Oblika</i>	17
2.2.1.11.	<i>Zastaralni roki pri zavarovalnih pogodbah</i>	18
2.2.1.12.	<i>Komutativne in aleatorne pogodbe</i>	19
2.2.1.13.	<i>Pogodba v korist tretjega</i>	19
2.3. ZAVAROVALNA POGODBA V POSEBNEM DELU		
OBLIGACIJSKEGA PRAVA..... 20		
2.3.1. ČLENI ZOR, KI SO V OZ VSEBINSKO SPREMENJENI.....20		
2.3.2. TERMINOLOGIJA – RAZLIKOVANJE MED		
	ZOR IN OZ.....	23
2.4.OBLIGACIJSKOPRAVNE DOLOČBE V ZAKONU O		
ZAVAROVALNIŠTVU.....26		
2.5. BANČNO ZAVAROVALNIŠTVO IN ZAVAROVALNA		
POGODBA..... 26		
3. ZAVAROVALNA POGODBA V PRAVNIH		
VIRIH EU.....28		

3.1. VPLIV PREDPISOV EU, POROČIL KOMISIJE EU IN OCEN STROKOVNIH TELES EU NA ZAVAROVALNIŠTVO V SLOVENIJI.....	28
3.2. PREDPISI EU O ZAVAROVALNIŠTVU.....	29
3.2.1. USKLADITEV ZAVAROVALNEGA POGODBENEGA PRAVA.....	30
3.2.2. PREMOŽENJSKA ZAVAROVANJA.....	30
3.2.3. ŽIVLJENJSKA ZAVAROVANJA.....	32
3.2.4. OBVEZNO ZAVAROVANJE ODGOVORNOSTI PRI UPORABI MOTORNIH VOZIL.....	33
3.2.5. DRUGA ZAVAROVANJA V PROMETU.....	35
3.2.6. POKOJNINSKA ZAVAROVANJA.....	36
3.2.7. POZAVAROVANJE.....	36
3.2.8. ZAVAROVALNO ZASTOPNIŠTVO IN POSREDNIŠTVO....	36
3.2.9. ZAVAROVALNE SKUPINE.....	37
3.2.10. FINANČNI KONGLOMERATI.....	37
3.2.11. REORGANIZACIJA IN PRENEHANJE ZAVAROVALNIC..	38
3.2.12. KONKURENCA (skupinske izjeme).....	38
3.2.13. RAČUNOVODSTVO.....	38
3.2.14. SOZAVAROVANJE.....	39
3.2.15. ZAVAROVANJE PRED PLAČILOM PRAVDNIH STROŠKOV OZ.....	39
3.2.16. OBVEZNA LIKVIDACIJA DIREKTHNIH ZAVAROVALNIH POSLOV.....	39
3.2.17. OBRAČUNSKA ENOTA.....	39
3.2.18. ZAVAROVALNI ODBOR.....	39
3.2.19. BILATERALNA POGODBA S ŠVICO.....	39
3.2.20. DRUGE DIREKTIVE, KI JIH UPOŠTEVA ZAKON O ZAVAROVALNIŠTVU.....	39

3.3. PRAVNO OZADJE PREDPISOV EU O ZAVAROVALNIŠTVU.....	41
3.3.1. Osnovna načela pravnega urejanja zavarovalnega trga v EU in v RS.....	41
3.3.2. Zavarovalni nadzor: obseg nadzora in način izvajanja nadzora ...	43
3.3.3. Kapital, zavarovalno tehnične rezervacije in naložbe.....	44
3.4. NEGATIVNE LASTNOSTI PRAVNEGA OKVIRA EU NA PODROČJU ZAVAROVALNIŠTVA.....	45
3.5. VARSTVO ZAVAROVANCEV KOT VARSTVO POTROŠNIKOV.....	46
5. SKLEPNE MISLI.....	48
6. LITERATURA.....	49
6.1. KNJIGE IN ČLANKI.....	49
6.2. PREDPISI.....	52
6.3. DRUGI VIRI.....	52

1. UVODNA BESEDA

Zavarovalna pogodba, bolj poznana kot zavarovalna polica, je most preko katerega posameznik ali pravna oseba stopi v razmerje z zavarovalnico, t.j. pravnim subjektom zasebnega prava. Zasebno zavarovanje je po mnenju nekaterih »...del trgovinske discipline«¹, po mnenju drugih pa »kdor zavaruje, ... svojo usodo spoštuje«². Skratka pomen zavarovalne pogodbe je zaradi socialnih razmer, ki prihajajo, čedalje bolj pomembna in aktualna tematika.

V splošni predstavitvi zavarovalne pogodbe sem predstavila zelo na kratko vire, pomen, razvoj ter socialno in druge funkcije zavarovalne pogodbe. Nato nisem mogla ravnodušno mimo nekaterih institutov splošnega dela obligacijskega prava ob katere neizogibno trči zavarovalna pogodba, ne samo zaradi zanimivosti teoretičnih razmišljanj in zaradi boljšega razumevanja zavarovalne pogodbe, ampak že iz samega praktičnega vidika, saj se za institute, ki niso urejeni v posebnem delu OZ, uporablja tudi splošni del tega zakonika. Iz posebnega dela obligacijskega prava sem izpostavila novosti, ki jih je OZ prinesel v slovensko zavarovalno pravo. Nadalje sem poudarila sem tiste vidike zakona o zavarovalništvu, ki so najbolj povezani z zavarovalno pogodbo. Nenazadnje pa se od slovenskega zavarovalnega pogodbenega prava nisem mogla posloviti ne da bi omenila bančno zavarovalništvo, saj to postaja čedalje bolj popularno tako med finančnimi institucijami kot med potrošniki.

V nadaljevanju sem se osredotočila na novosti, ki jih je v slovenski prostor prineslo članstvo Slovenije v EU ter na pozitivne in negativne posledice teh sprememb.

Ta diplomska naloga v širšem kontekstu zavarovalništva obravnava zavarovalno pravo z obligacijskega vidika, saj ta ureja zavarovalno pogodbo. Izpuščena sta statusnopravni in mednarodnozasebnopravni vidik zavarovalnega prava. Tukaj je treba poudariti, da kolizijska pravila Zakona o mednarodnem zasebnem pravu in postopku in Zakona o zavarovalništvu izljučujejo obravnavana pravila zakonske ureditve zavarovalne pogodbe.³

---

¹ Anton Urbanc, Zavarovalno pravo (samozaložba), Ljubljana 1939, strani 11-12

² Marko Pavliha, O slovenskem zavarovalnem pravu, Dnevi slovenskih pravnikov od 17-19. oktobra 1996 v Portorožu, Podjetje in delo, št. 5-6, Ljubljana 1996, str. 601-616

³ dr. Ada Polajnar-Pavčnik, Zavarovalno pravo, Pravna praksa št. 1, Ljubljana 2001, str. 40-41

2. ZAVAROVALNA POGODBA V SLOVENSKI PRAVNI UREDITVI

2.1. SPLOŠNO O ZAVAROVALNI POGODBI

2.1.1. VIRI POGODBENEGA ZAVAROVALNEGA PRAVA IN NJIHOVE SPREMEMBE

Pogodbeno zavarovalno pravo zajemajo naslednji viri: formalni (obvezni - zakoni, podzakonski predpisi, posebni standardi), avtonomija strank (tipske pogodbe – splošni in posebni zavarovalni pogoji), uzance (in druge dobre poslovne običaje), sodna praksa in pravna doktrina.¹

Pogodbeno zavarovalno pravo, ki je zakonsko urejeno, najdemo v posebnem poglavju OZ in v mnogih drugih predpisih na podočju pomorskega in letalskega prava ter obveznih zavarovanj. Vsa transportna zavarovanja, ne le pomorska in letalska, bi po mnenju nekaterih morala biti izločena iz OZ in prepuščena dispozitivnemu kreiranju pogodbenih odnosov. Pri kreditnih zavarovanjih pa bi morali napraviti ravno obratno – dodati jih v OZ, saj jih noben prepis ne ureja in povzročajo v praksi obilo težav.¹ Izpostaviti je treba, da OZ v prehodni določbi (1060.člen OZ) določa, da se za obligacijska razmerja, ki so nastala pred uveljavitvijo OZ, uporablja ZOR. To je še posebej pomembno v zavarovalnem pogodbenem pravu, saj so nekatere zavarovalne pogodbe zelo dolgoročne.

Po mnenju dela teorije so zakonske norme, ki urejajo zavarovalno pogodbo, zastarele, saj jih že desetletja prenašamo iz predpisa v predpis. Sedanja obligacijska ureditev zavarovalne pogodbe, npr. ovira kreativno oblikovanje specifičnih zavarovalnih razmerij med **pravnimi** osebami in zavarovalnicami, kjer ne pridejo v poštev standardizirane pogodbe (splošni zavarovalni pogoji) in ni nobene potrebe po **varstvu šibkejše stranke**. Za gospodarske zavarovalne pogodbe bi morale veljati določene fleksibilne izjeme v duhu OZ. OZ je prinesel nekaj sprememb, vendar premalo (npr. ni sprememb na področju elektronskega sklepanja pogodb, glede obvezne uporabe vprašalnikov, ipd.).² Drugi so mnenja, da je bil stari ZOR moderen zakon, zato je bilo pri sprejemanju OZ potrebnih le par redakcijskih in »lepotnih« popravkov. Isti teoretiki

---

¹ dr. Marko Pavliha, Stvarno kazalo formalnih virov slovenskega zavarovalnega prava, Pravna praksa, št.21, Ljubljana 1995, str. 18-19

² dr. Marko Pavliha, Tele = vizija sončnoalpskega zavarovalnega prava (2), Iz torkle, Pravna praksa, 13.6.2002, št. 21, str. 45

obenem ugotavljajo, da je OZ obdržal določene ureditve, ki se v praksi večkrat pokažejo kot neutemeljene (npr. OZ v 963. členu ni izključil privilegirane položaja delavca).¹

Vsekakor pa je do markantnejših sprememb prišlo širše - v zavarovalništvu. To je po osamosvojitvi Republike Slovenije doživelo bistvene spremembe na področju organizirnosti in v razmerjih do zavarovancev. Spremembe so bile posledica notranjih potreb zavarovalništva in nujnosti usklajevanja slovenskega zavarovalništva z novimi sodobnimi standardi povezanimi z vključitvijo Slovenije v EU in s privatizacijo zavarovalništva.²

2.1.2. POMEN ZAVAROVALNE POGODBE

Če se ozremo v polpreteklo zgodovino, opazimo, da je ZOR je poznal posel o preventivi, ki zajema preprečevanje posledic rizika, ki je predmet zavarovanja. Še en zamrli institut je obveznost zavarovalnice preprečiti nastanek zavarovalnega primera in zmanjšati oz. odpraviti posledice škodljivih dogodkov. Ta dolžnost se je uresničevala s financiranjem preventivnih ukrepov pri organizacijah dela.³ Danes je ureditev v obeh segmentih, ki služita istemu cilju, drugačna, saj OZ ne omenja izrecno posla o preventivi, prav tako pa je odpadla obveznost zavarovalnic preprečiti zavarovalni primer. Kljub temu se v zavarovalništvu vseeno poudarja poleg povračilne še preventivna vloga zavarovalne pogodbe.³

Nekateri sodobni teoretiki razločujejo med zasebnim in javnim zavarovalnim pravom. Modernejša pravna doktrina namreč obravnava pravo, ki ureja zavarovalno pogodbo, kot zasebno zavarovalno pravo. Javno zavarovalno pravo je posledično statusno pravo subjektov, ki se neposredno ali posredno ukvarjajo z zavarovalno dejavnostjo.⁴ S tega vidika tole diplomsko delo zajema le zasebno zavarovalno pravo.

Princip zavarovalne pogodbe je združevanje sredstev po načelih vzajemnosti in solidarnosti zaradi kritja škod.⁵ Vzajemnost in **solidarnost** zavarovanja je v tem, da zavarovanje pomeni združevanje premoženjskih sredstev zaradi nevarnosti škode, zato da se izgube v celoti ali delno poplačajo, kadar škoda nastane. Zavarovanje temelji na misli, naj čimveč oseb, ki jih utegne zadeti škoda, zbere denarna sredstva s prispevki (plačilo premij), iz katerih se potem

¹ Milan Viršek, Obligacijski zakonik in (nova) zavarovalna praksa, Pravna praksa, št.3, Ljubljana 2002, str. 8-10

² prof. dr. Šime Ivanjko, Zavarovalništvo v Sloveniji pred vstopom v EU – novi pristopi reševanja sporov, Slovensko pravo in gospodarstvo ob vstopu Slovenije v ES, Mednarodna konferenca, Portorož 21-23.4.2004, izdala Pravna fakulteta v Ljubljani, 2004

³ S.Cigoj, Komentar obligacijskih razmerij, ČZ UL, Ljubljana 1984, str. 2396

⁴ Marko Pavliha, O slovenskem zavarovalnem pravu, Dnevi slovenskih pravnikov od 17-19. oktobra 1996 v Portorožu, Podjetje in delo, št. 5-6, Ljubljana 1996, str. 601-616

⁵ A. Polajnar Pavčnik, Obligacijski zakonik (OZ) : s komentarjem, str. 802

poplača škoda tistim, ki jim nastane.¹ Preden se odločimo za to vrsto solidarnosti, pa je dobro, da se zavedamo lastnosti zavarovalne pogodbe, ki so naslednje: 1. sukcesivnost (zaporednost), 2. adhezijskost (splošni in posebni zavarovalni pogoji imajo funkcijo vabila k stavljanju ponudb), 3. formalnost (veljavnost odvisna od oblike; to je stališče dela teorije), 4. aleatornost (obveznost zavarovalnice je praviloma odvisna od bodočega, negotovega dogodka - realizacije rizika. Vendar pa bodoči dogodek ni negotov, ko govorimo o smrti pri življenjskih zavarovanjih).² Dobro je poznati še to, da so z zavarovalno pogodbo neposredno povezani določeni riziki. Cigoj je razlikoval med riziki škode in riziki osebne nebogljenosti.

2.1.3. RAZVOJ ZAVAROVALNE POGODBE

Če sedaj pogledamo še kakšen je trend razvoja v pogodbenem zavarovalnem pravu, ugotovimo, da so med sodobnimi zavarovalnimi »produkti« (v praksi se pogosto uporablja ta izraz, a je ustrežnejši termin storitvami) najpopularnejši tisti, pri katerih se zavarovalni trg povezuje s kapitalskim. Ti bi morali predstavljat svojevrsten izziv za slovenski zavarovalni trg, npr. ustanavljanje lastnih zavarovalnic, pozavarovanje omejenega rizika, lastninjenje. S stališča teorije bi moral biti predpogoj za tako dejavnost drugačen odnos gospodarstva do obvladovanja tveganj, spremembe pa so nujne tudi v pravu.³

Razvile so se in se še razvijajo tudi prav zanimive vrste storitev, ki imajo svoje učinke tudi izven zemeljske oble, kot naprimer vesoljsko zavarovanje. Tovrstno zavarovanje se je razvilo zlasti zaradi povpraševanja, ki izvira iz ogromnih naložb v razvoj in proizvodnjo satelitov. Lastnosti vesoljskih zavarovanj so: izjemno nizko število rizikov, tehnološka raznovrstnost, širok razpon zavarovalnih vrednosti in možnost akumulacije popolnih škod zaradi sočasnega prevoza oz. izstrelitve več satelitov. Prvo vesoljsko zavarovanje se je sklenilo leta 1965. Sedaj na trgu najdemo zavarovanja, ki so povezana z naslednjimi riziki: zavarovanje materialne škode na satelitih, zavarovanje finančnih izgub, »garancijsko« zavarovanje proizvajalca satelita in raketnega operaterja ter zavarovanje odgovornosti tretjim osebam.⁴

Naslednja stopnja v razvoju bo zelo verjetno sklepanje polic preko svetovnega spleta (več o tem na str. 18). Računalniška tehnologija omogoča tudi razne simulacije (npr. simulacija

¹ S.Cigoj, Komentar obligacijskih razmerij, ČZ UL, Ljubljana 1984, str. 2391-2393

² A. Polajnar Pavčnik, Obligacijski zakonik (OZ) : s komentarjem, str. 802-803

³ dr. Marko Pavliha, Tele = vizija sončnoalpskega zavarovalnega prava (2), Iz torkle, Pravna praksa, 13.6.2002, št. 21, str. 45

⁴ prof. dr. Marko Pavliha, Zavarovalno pravo, Gospodarski vestnik, Ljubljana 2000, str. 308

obremenitev potnikov v vozilih pri majhnih trkih ¹), izvaja pa se že reševanje in likvidacija avtomobilskih škod preko interneta (na Zavarovalnici Maribor d.d.).²

2.1.4. ZAGOTAVLJANJE SOCIALNE, EKONOMSKE IN DRUGIH OBLIK VARNOSTI

Zavarovalna pogodba zagotavlja različne oblike varnosti. O **socialni** varnosti govorimo, ko imamo pred očmi posameznika (fizično osebo). Ne smemo pa pozabiti, da se zavarovalne pogodbe sklepajo tudi s pravnimi osebami – tedaj ustreza pojem **ekonomska** varnost. Oboje je mogoče zajeti z **materialno** dimenzijo varnosti.

Poznamo pa tudi druge dimenzije varnosti: **sociološka** dimenzija varnosti (vpetost v družbo), **psihološka** dimenzija varnosti (notranji občutek varnosti), **politična** (občutek pripadnosti državi in vrednotenje njene moči), **ekološka** (občutek neogroženosti naravnih virov) in **obrambno-zaščitna** dimenzija varnosti (varnost pred napadi od zunaj, vzdrževanje notranjega reda, varstvo človekovih pravic in svoboščin, zaščita pred naravnimi in drugimi nesrečami, družbeno nadzorstvo, ...).³ Te oblike so le posredno povezane z zavarovalno pogodbo.

Z zavarovalno pogodbo se lahko zagotovi socialna varnost zavarovalca, zavarovanca, tretjega (odvisno od števila akterjev in od tega kdo dobi izplačano zavarovalnino). **Vse zavarovalne vrste** imajo socialno funkcijo, ker tudi če dejansko zavarovalnino prejme tretji, je zavarovalec prost plačila dolžnega zneska (tega plača zavarovalnica), razen če škoda presega vsoto, ki jo krije zavarovalnica. Za preostanek odgovarja zavarovalec sam. Najbolj izrazito pa se **socialna in solidarna** funkcija zavarovalne pogodbe izraža pri zavarovalni vrsti **tontine**. To je zavarovanje, pri katerem se skupina zavarovancev dogovori, da bo skupno kapitalizirala svoje prispevke in razdelila tako kapitalizirano premoženje med tiste zavarovance, ki doživijo določeno starost oziroma med dediče umrlih zavarovancev oziroma med upravičence, ki so jih določili umrli zavarovanci.⁴

¹ Miha Ambrož, univ. dipl. inž., Simon Krašna, univ. dipl. inž., prof. dr. Ivan Prebil, univ. dipl. inž., Rčunalniška simulacija obremenitev potnikov v vozilih pri majhnih trkih, X. seminar s področja avtomobilskega zavarovanja, 22. in 23. april 2004, Maribor, Slovensko zavarovalno združenje, str. 59

² Primož Tručl, Reševanje in likvidacija avtomobilskih škod preko interneta, X. seminar s področja avtomobilskega zavarovanja, 22. in 23. april 2004, Maribor, Slovensko zavarovalno združenje, str. 55

³ Boris Žnidarič, Zavarovalništvo in varnost, Zavarovalništvo kot mehanizem zagotavljanja varnosti posameznika v sodobni družbi, Pravo in gospodarstvo, FDV in SZZ, Ljubljana 2004, str. 46-49

⁴ Zakon o zavarovalništvu, člen 2/II, Uradni list RS, št. 13-595/2000

Mnogi trdijo naj prihodnost prinese več sozavarovanja, saj je takšna oblika horizontalnega izravnavanja nevarnosti še posebej ugodna za zavarovalce, ker zavarovalnice solidarno odgovajajo za svoje obveznosti. Slovenske zavarovalnice bi se morale znebiti miselnosti, da je vsak konkurent hkrati tudi sovražnik.¹ S sozavarovanjem se izničijo riziki, ki so navidezno nezdržljivo spojeni z naravo zavarovalnice kot gospodarskega subjekta.

Zavarovalništvo ima nenadomestljivo vlogo na področju zagotavljanja materialne dimenzije varnosti. Obstajajo tudi drugi navidezno podobni posli finančnega posredovanja, varčevanja in naložb, vendar ti nimajo enake možnosti odpravljanja škodljivih posledic,² kot jih ima zavarovalništvo. Stična točka, ko posameznik vstopi v ta mehanizem pa je sklenitev zavarovalne police.

Z vidika zagotavljanja varnosti je dobrodošlo združevanje bank in zavarovalnic, saj po eni strani finančnim gospodarskim subjektom zagotavlja večjo finančno moč in celovitost servisa strank, po drugi strani pa strankam omogoča večjo varnost naložb ter višjo stopnjo upravičenj po hitri in zanesljivi likvidaciji škod.²

Višja stopnja varnosti pa se zagotavlja tudi na druge načine, npr. tako, da zavarovalnica sama poskrbi za fizično odpravo škod (asistenca, ki se nudi v obliki avtovleke, ogleda škode, predaje vozila na pooblaščen servis, neposredne vključitve pogodbenih izvajalcev za zamenjavo stekel, popravila,...). Tako upravičenec pride do poplačila bistveno hitreje in zanesljiveje.²

2.1.5. RAZMERJE MED PREMIJSKIM (POGODBENIM) IN SOCIALNIM ZAVAROVANJEM

V jugoslovanski ureditvi socialne varnosti so Zavodi za socialno zavarovanje imeli precej večjo vlogo kot danes. Bistvo teh zavodov je bilo varstvo skladov socialnega zavarovanja, ki so imeli svojo ekonomsko podlago v prispevkih in katerih dolžnost je bila varovati primere socialnega zavarovanja iz teh prispevkov.³ Še danes imajo ti skladi isto vlogo, vendar zneski, ki jih zavodi izplačujejo, pogosto ne pokrijejo vseh stroškov in je potrebno doplačilo posameznika, razen če se sklene ustrezno zasebno zavarovanje (npr. prostovoljno dodatno zdravstveno zavarovanje).

¹ dr. Marko Pavliha, Tele = vizija sončnoalpskega zavarovalnega prava (2), Iz torkle, Pravna praksa, 13.6.2002, št. 21, str. 45

² Boris Žnidarič, Zavarovalništvo in varnost, Zavarovalništvo kot mehanizem zagotavljanja varnosti posameznika v sodobni družbi, Pravo in gospodarstvo, FDV in SZZ, Ljubljana 2004, str. 51-52

³ S. Cigoj, Teorija obligacij, ČZ UL, Ljubljana 1980, str. 241-242

Danes je sistem socialnih zavarovanj v kolapsu, zato postaja pomen premijskih zavarovanj čedalje večji. V preteklosti so bila premoženjska zavarovanja v razcvetu, življenjska zavarovanja pa so se tržila zelo slabo, ker je za to področje skrbela država z obveznimi zavarovanji. Sprememba pokojninskega sistema in racionalizacije v zdravstvu pa bodo v prihodnje to podobo spremenile, saj bo posameznik moral sam vlagati za bodoči socialni status.¹ Vzpodbudna novica pa je, da so napovedi za prihodnost zavarovalnic dobre – kapital v zavarovalnicah se bo bitveno povečeval in je mogoče pričakovati, da bomo v Sloveniji imeli v zavarovalnih cca. 5-6% bruto nacionalnega dohodka.² Statistični podatki Slovenskega zavarovalnega združenja in drugi kazalci nam pokažejo, da na tem področju hitro rastemo in da ima zavarovalništvo še rezerve v rasti 7-8% BDP, kar je povprečje evropsko razvitih držav.¹

Razvoj slovenskega zavarovalnega trga (zneski v milijonih SIT):

Leto	Premije		Odškodnine				Škodni rezultat			Letna stopnja rasti		
	SKUPAJ	življenje neživlj.	SKUPAJ	življenje	neživlj.	SKUPAJ	življenje	neživlj.	SKUPAJ	življenje	neživlj.	
1996	121.815	20.127	101.69	78.005	6.149	71.856	0.64	0.31	0.71	119	132.8	116.6
1997	129.59	22.878	106.71	87.647	6.764	80.883	0.68	0.3	0.76	106.4	113.7	104.9
1998	154.045	26.33	127.72	96.512	7.461	89.051	0.63	0.28	0.7	118.9	115.1	119.7
1999	171.381	30.906	140.48	104.387	7.85	96.538	0.61	0.25	0.69	111.3	117.4	110
2000	192.866	37.361	155.51	126.321	12.583	113.74	0.65	0.34	0.73	112.5	120.9	110.7
2001	230.046	49.164	180.88	143.958	14.396	129.56	0.62	0.29	0.72	119.3	131.6	115.8
2002	266.955	60.562	206.393	161.840	20.491	141.349	0.61	0.34	0.68	116.1	123.2	114.1
2003	298.202	71.329	226.873	184.956	26.685	158.271	0.62	0.37	0.70	111.7	117.8	109.9
2004	348.380	102.588	245.792	222.851	45.196	177.655	0.64	0.44	0.72	116.8	143.8	108.3
2005	371.242	111.393	259.849	209.659	32.674	176.985	0.56	0.29	0.68	106.6	108.67	105.3

Vir: <http://www.zav-zdruzenje.si>

2.1.6. RAZMERJE MED ODŠKODNINO IN ZAVAROVALNINO

2.1.6.1. Ali obstaja prosta izbira med odškodnino in zavarovalnino?

Ko govorimo o zavarovalninah v peteklosti imamo v mislih predvsem zavarovalnino, ki je izviralna iz socialnih zavarovanj, danes pa se zavarovalnina izplačuje iz naslova socialnega in tudi zasebnega zavarovanja. S popularizacijo premijskih zavarovanj je ureditev glede izbire

¹ Boris Žnidarič, Zavarovalništvo in varnost, Zavarovalništvo kot mehanizem zagotavljanja varnosti posameznika v sodobni družbi, Pravo in gospodarstvo, FDV in SZZ, Ljubljana 2004

² prof. dr. Šime Ivanjko, Slovensko pravo in gospodarstvo ob vstopu Slovenije v ES, Mednarodna konferenca, Portorož 21-23.4.2004, PF v Ljubljani, Ljubljana 2004, str.115-124

med odškodnino in zavarovalnino, ki je veljala za socialna zavarovanja, deloma razširila svojo veljavo še na premijska zavarovanja.

Zgodovinsko gledano je podjetnik, ki je vplačeval prispevke v sklad socialnega zavarovanja, bil oproščen odškodninske odgovornosti (načeloma ni bila možna civilna tožba), če je šlo za škodo, ki je bila krita z zavarovanjem – to je osebna škoda – pri čemer je treba upoštevati, da so nekateri predpisi dovoljevali regresne zahtevke zavodom za socialno zavarovanje. Regresa ni bilo le v primeru lahke malomarnosti.¹ Pravica do regresa zavodov za socialna zavarovanja je **danes** urejena v zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ) in v zakonu o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ). ZPIZ podeljuje zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje pravico zahtevati povrnitev povzročene škode od tistega, ki je namenoma ali iz velike malomarnosti povzročil invalidnost, telesno okvaro ali smrt zavarovanca. Zavod določi najnižji in najvišji znesek odškodnine, ki jo lahko zahteva od fizične osebe. Odškodnino pa lahko zahteva tudi od pravne osebe (npr. od delodajalca, če škodo povzroči delavec pri delu ali v zvezi z delom). ZZVZZ pa v 86. členu določa, da ima zavod za zdravstveno zavarovanje pravico zahtevati povrnitev povzročene škode od tistega, ki je namenoma ali iz velike malomarnosti povzročil bolezen, poškodbo ali smrt zavarovane osebe. Za škodo, ki jo povzroči delavec pri delu ali v zvezi z delom, je odgovoren delodajalec. Podobno je urejena pravica do regresa tudi za **zavarovalnice**.

Torej Zavod ni prosto izbiral ali bo tožil ali ne. Civilna tožba za izplačilo odškodnine je bila možna le v zakonsko določenih primerih, torej ko je bil podan naklep. V tem primeru je obstajala dvakratna odgovornost **Zavodu** v primeru naklepa (plačilo premij in še plačilo odškodnine, kot da ne bi bil socialno zavarovan). Ravno tako lahko zavarovalnica iztoži od povzročitelja zavarovalnega primera, ki je ravnal naklepno, odškodnino, ki je enaka zavarovalnini izplačani oškodovancu. Kadar je povzročitelj zavarovanec dotične zavarovalnice, se izpelje regres, če pa se povračilo zahteva od povzročitelja, ki ni zavarovanec zavarovalnice, ki je izplačala zavarovalnino za nastali zavarovalni primer, potem je zavarovalnici na voljo subrogacija. S tem vstopi v pravice zavarovanca nasproti odgovorni osebi. Izjemoma se lahko regresira tudi tistega, ki ni zavarovanec: 1. ko bi ta moral biti zavarovan, ker gre za obvezno zavarovanje, 2. ko zavarovalnica terja udeleženo osebo (npr. voznika, ki ni lastnik vozila, je pa povzročitelj prometne nezgode in je izgubil zavarovalne pravice).

---

¹ S. Cigoj, Teorija obligacij, ČZ UL, Ljubljana 1980, str. 241-242

Glede vprašanja, ali lahko **stranka** prosto izbira med odškodninskim zahtevkom in zahtevkom iz socialnega zavarovanja, pa je obveljalo stališče tuje literature, da je dolžnost oškodovanca zahtevati pravice, ki gredo iz socialnega zavarovanja. Oškodovanec sme zahtevati samo tisto odškodnino, ki presega pravice, ki jih ima iz socialnega zavarovanja.¹ Danes velja taka ureditev za premijska premoženjska zavarovanja (ta ne temeljijo na zakonu ampak na zavarovalni pogodbi), kjer ni mogoča kumulacija zavarovalnine z odškodninskim zahtevkom.

2.1.6.2. Opredelitev problema

Gre za več zahtevkov, ki izvirajo iz istega dejanskega stanja, saj iz istega škodnega dogodka lahko nastanejo pravice iz več pravnih temeljev: odškodninska zaveza (nastane na podlagi zakona) in pogodbeno zavarovanje (nastane na podlagi zavarovalne pogodbe). Vprašanje ali ima oškodovanec pravico iz več zahtevkov, se postavi samo, če je oškodovanec sklenil zavarovalno pogodbo (sam ali kdo drug v njegovo korist)¹ v drugih primerih, pa je pogoj za pridobitev pravice do zahtevka na zavarovalnico, da je povzročitelj zavarovan.

2.1.6.3. Zakonska ureditev po OZ

Pri življenjskih zavarovanjih lahko zavarovanec uveljavi odškodnino **in** zavarovalnino. **Kumuliranje** odškodninskega in zavarovalnega zahtevka ni mogoče, le tedaj kadar obstoji regresna pravica zavarovalnice. Tedaj izbira med tema dvema zahtevkoma – zakon ne določa omejitev glede zaporedja. Zakon določa, da ima oškodovanec **pravico** zahtevati odškodninski zahtevek naravnost od zavarovalnice, ni pa to njegova **dolžnost**. Zavarovalec (oz. upravičenec) ima pravico do odškodnine ne glede na pravico do zavarovalne vsote (972. člen OZ), saj plačilo zavarovalnine ni odškodnina (tako kot pri premoženjskem zavarovanju), ampak gre za vsotno zavarovanje, ki veleva izpolnitev zavarovalnične obveznosti. Druga razlika je, da zavarovalni primer ni nujno škodni dogodek in višina morebitne škode ne vpliva na višino zavarovalnine. Razlika je tudi v tem, da oškodovančeva pravica do povzročitelja zavarovalnega primera izključuje subrogacijo (pri osebnih zavarovanjih zavarovalnica nima regresnega zahtevka proti povzročitelju zavarovalnega primera). Izjema od teh pravil je nezgodno zavarovanje sklenjeno kot zavarovanje odgovornosti, saj ima premoženjske elemente. Za ta zavarovanja pridejo v poštev pravila o premoženjskem zavarovanju.² Pa pogledjmo: pri **obveznem** zavarovanju odgovornosti oškodovanec prejme zavarovalnino od zavarovalnice odgovornega za škodo, poleg tega pa lahko zahteva še odškodnino, ki presega znesek

¹ S. Cigoj, Teorija obligacij, ČZ UL, Ljubljana 1980, str. 240-241

² A. Polajnar Pavčnik, OZ, str. 882-886 in 901-903

zavarovalnine. Dopusna je regresna pravica zavarovalnice proti **tretjim**, ki so škodo povzročili.¹

Pri premoženjskih zavarovanjih po OZ velja prepoved kumulacije zavarovalnine z odškodninskim zahtevkom. Načelo odškodnine, na katerem temelji premoženjsko zavarovanje, zahteva da **odškodnina ne sme biti večja od škode (pri premoženjskem zavarovanju plačilo zavarovalnine pomeni povrnitev škode)**. Potemtakem oškodovanec ne more dobiti odškodnine iz dveh virov – od zavarovalnice in od odgovornega za škodo. Lahko med zahtevkoma **izbira in kombinira** na naslednji način - če zavarovanec dobi izplačano zavarovalnino, ki je manjša od škode (zaradi podzavarovanja, franšize, izgubljenega dobička, ipd.), potem ima **prednost** pri poplačilu ostanka iz sredstev odgovorne osebe pred izplačilom terjatve zavarovalnici. Prednost izvira iz načela neotežitve zavarovančevega položaja. Če oškodovanec **izbere** zavarovalnino, potem preidejo po samem zakonu na zavarovalnico vse pravice zavarovanca nasproti tistemu, ki je odgovoren za škodo. Prehod pravic na zavarovalnico (=subrogacija) izvira iz prepričanja, da bi bilo neprimerno, če bi povzročitelj škode ostal **brez civilne sankcije**.¹ Pri premoženjskih zavarovanjih ima torej zavarovalnina vlogo odškodnine in tudi zakon (OZ) večkrat uporabi ta termin, čeprav to ni odškodnina v pomenu zneska, ki se pridobi na podlagi civilne tožbe, ampak je to navadna zavarovalnina, ki je izplačana avtomatično na podlagi zavarovalne pogodbe (brez intervencije sodišča). Zaradi jasnosti in preglednosti bi bilo morda bolje, da bi OZ dosledno uporabljal pojem zavarovalnina in pri tem le omenil, da je zavarovalnina pri premoženjskih zavarovanjih izplačana po načelu odškodnine (tako kot odškodnina je zavarovalnina enaka škodi).

2.2. ZAVAROVALNA POGODBA V SPLOŠNEM DELU OBLIGACIJSKEGA PRAVA

2.2.1. NEKATERI INSTITUTI SPLOŠNEGA DELA OBLIGACIJSKEGA PRAVA V ZVEZI Z ZAVAROVALNO POGODBO

Uvodoma je potrebno poudariti, da se za zavarovalno pogodbo uporablja celoten splošni del OZ, razen tistih določb, ki jim nasprotujejo specialne določbe posebnega dela, ki se nanašajo na zavarovalno pogodbo. V tem poglavju sem izpostavila le nekatere institute splošnega dela, ki jih lahko srečamo pri poslovanju z zavarovalno pogodbo. Kljub temu, da običajno niso

---

¹ S. Cigoj, Teorija obligacij, ČZ UL, Ljubljana 1980, str. 240-241

izrecno omenjeni v splošnih zavarovalnih pogojih, bi jih po mojem mnenju vsak zavarovalec moral poznati. To so:

1. zastavna pogodba
2. vrednostni papirji
3. vinkulacija in prenos
4. cesija
5. objektivna odgovornost
6. obvezno sklepanje pogodb
7. pobotanje (kompenzacija)
8. predujem (avans)
9. odškodnina
10. oblika
11. zastaralni roki
12. komutativne in aleatorne pogodbe
13. pogodba v korist tretjega.

Stališče dela teorije je, da lahko zavarovalna pogodba vsebuje še nekatere dodatne elemente naslednjih institutov: varčevanja, dosmrtna rente, poročstva, mandatne pogodbe, vabila k stavljanju ponudb (to funkcijo imajo zavarovalni pogoji).¹

2.2.1.1. Zastavna pogodba

Zastava police skupaj z odkupom in predujmom zajema pravice zavarovalca pred nastankom zavarovalnega primera. Vsi trije izvirajo iz matematične rezerve, ki se izoblikuje pri življenjskem zavarovanju. Iz matematične rezerve izvirata še fakultativno plačevanje premij in pravice pri izključenih rizikih.²

Povezava **zastavne pravice** in **odkupa** v zvezi z zavarovalno pogodbo postane vidna s tem, ko se polico življenjskega zavarovanja lahko zastavi, pri čemer se ji priznajo elementi **vrednostnega papirja**, saj lahko zastavni upnik zahteva od zavarovalnice odkup police (978.čl.OZ). Upnik sme zahtevati odkup police, če mu je bila polica izročena v zastavo in če z zastavo zavarovana terjatev ob zapadlosti ni poravnana (kumulativno dana pogoja).³

¹ A. Polajnar Pavčnik, Obligacijski zakonik (OZ) : s komentarjem, str. 803

² A. Polajnar Pavčnik, Obligacijski zakonik (OZ) : s komentarjem, str. 909

³ A. Polajnar Pavčnik, Obligacijski zakonik (OZ) : s komentarjem, str. 911-912

Povezavo **zastavne pravice** in **odstopa (cesije)** zavarovalne vsote pa je mogoče opaziti pri življenjskem zavarovanju v korist tretjega, ko dobi **beneficiar-zavarovanec** pravico razpolagati (torej tudi odstopiti) z zavarovalno vsoto že pred nastankom zavarovalnega primera (s privolitvjo zavarovalca), zato se mu po pravilu a maiori ad minus lahko prizna tudi pravica, da zavarovalno vsoto zastavi (pod istimi pogoji: privolitev zavarovalca in dodaten pogoj: še privolitev zavarovane osebe).

Zgoraj smo videli, kako poteka zastavitev police s strani zavarovanca. Zavarovalno polico pa lahko zastavi tudi zavarovalec pod naslednjimi pogoji: kadar gre za zavarovanje v korist tretjega mora po mnenju teorije **zavarovalec** pred zastavitvijo police pridobiti soglasje zavarovanca, če je njegova določitev nepreklicna. Po mnenju literature¹ pa, kadar se pogodba nanaša na življenje tretje osebe, mora v zastavo police privoliti zavarovana oseba.

O ustanovitvi zastavne pravice mora biti zavarovalnica pisno obveščena. Če se polica glasi po odredbi se zastavlja z indosamentom (OZ člen 980/II, III).

2.2.1.2. Vrednostni papirji

Vrednostni papir je papir na katerem je opisana pravica. S prenosom listine se prenese tudi na njej opisana pravica. Nekatere funkcije pravice ne morejo obstajati brez zapisa na papirju. Glede na to, v kakšnem razmerju sta si stvar (papir) in pravica, teorija loči med popolnimi in nepopolnimi vrednostnimi papirji. Za **popoln** vrednostni papir gre, ko pravica nastane samo z zapisom na papir in če je njena nadaljnja usoda (prenos s papirjem, uveljavitev s papirjem) odvisna od papirja. Papir ima tudi **legitimacijsko** funkcijo v korist upnika – kdor ima papir, lahko zahteva izpolnitev, zato dolžnik ne kontrolira legitimacije. Popolni vrednostni papirji so po navadi imetniški in ordrski papirji (menica, ček). Za **nepoln** vrednostni papir pa gre, če se kakšna funkcija pravice opravlja brez papirja. Po navadi so nepopolni vrednostni papirji: imenski, neprenosni (rekta) papirji, vinkulirani, imetniški papir, zastavni lsti, listi o depozitu, hranilne knjižice in tudi **življenjske zavarovalne police**.² Tukaj je življenjska zavarovalna polica izrecno poudarjena, čeprav že po splošnih pravilih velja, da je zavarovalna polica vrednostni papir.

¹ P. Šulejić v Blagojević-Krulj, Komentar zakona o obligacionim odnosima, II, stran 547

² S. Cigoj, Teorija obligacij, ČZ UL, Ljubljana 1980, str.156-157

Zavarovalna polica se lahko glasi **po odredbi** (ordrski papir) (980/III OZ), lahko je **imenski** papir.¹ **Imetniški** papirji pa postanejo imenski papirji, če se pozneje vanje vpiše klavzula o prepovedi prenosa (**vinkulacija**).

2.2.1.3. Vinkulacija in prenos

Vikulirati pomeni omejiti razpolaganje z vrednostnim papirjem na pogoj, naveden na njem; vezati.²

Zavarovalna polica je po navadi imenski vrednostni papir. Imenski papirji **niso** vsi papirji, ki z imenom označujejo upravičence pravice iz papirja. Njihova značilnost je, da se ne morejo prenašati po pravilih o vrednostnih papirjih, temveč s cesijo. Ordski papirji postanejo imenski, če vsebujejo klavzulo, da se papir ne sme prenašati z indosamentom (recta klavzula). Imetniški papirji pa postanejo imenski papirji, če se pozneje vanje vpiše klavzula o prepovedi prenosa (**vinkulacija**). Kdor ima pravico do zavarovanja (npr. življenjskega) ima tudi pravico do zavarovalne police. Če listino dobi kdo drug, je ne more uveljaviti nasproti dolžniku, ker se glasi na njegovo ime, toda utegnil bi jo uveljaviti cedent, ker jo ima še vedno v posesti in se glasi na njegovo ime. Da bi take zlorabe preprečili, obstaja za imenske papirje poseben register pri izdajatelju (izdajatelj je pri zavarovalni pogodbi zavarovalnica). Prenos se lahko opravi z vpisom v ta register, z opisom novega upravičenca na papirju in s podpisom prenosnika. Prenos ni veljaven proti izdajatelju (zavarovalnici), če ta o prenosu ni obveščen. Pred izplačilom se mora dolžnik prepričati, da je imetnik papirja oseba, na katero se papir glasi ali pravni naslednik te osebe.³

Prenos zavarovalnih polic je potrebno razlikovati od odkupa. Odkup police pomeni predčasno prenehanje zavarovalne pogodbe proti izplačilu privarčevane matematične rezerve. Gre za možnost, ki jo zavarovalcu daje OZ za primer, da se s potekom časa spremenijo njegove premoženjske razmere in potrebe in druge okoliščine zaradi katerih nima več interesa za zavarovanje. Tedaj lahko zavarovalec zavarovalno pogodbo razdre ali prilagodi. V primeru razdora življenjskega zavarovanja sklenjenega za vse življenje mora zavarovalnica na zahtevo izplačati zavarovalcu odkupno vrednost police, če so bile do tedaj plačane vsaj 3 letne premije (978. čl. OZ). Pravica odkupa pripada tudi upravičencu, če je ta nepreklicno določen in zastavnemu upniku, če je polica zastavljena in z zastavno pravico zavarovana terjatev zapadla.

¹ S. Cigoj, Teorija obligacij, ČZ UL, Ljubljana 1980, str. 161

² SSKJ, SAZU in ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša in avtorji, DZS, d.d., Založništvo Literature, elektronska izdaja v 1.0, pod geslom vinkulirati

³ S. Cigoj, Teorija obligacij, ČZ UL, Ljubljana 1980, str. 161

Odkup se uveljavlja z enostransko izjavo in v skladu s prejemno teorijo. Pogoji za odkup, način izračunavanja vrednosti police, način uveljavljanja ipd. se morajo podrobneje urediti v polici in splošnih zavarovalnih pogojih. Če kasneje nastane zavarovalni primer, zavarovalnica ni dolžna plačati zavarovalnine.¹

2.2.1.4. *Cesija*

Če gre za zakonito cesijo, tedaj zavarovalnica nima več pravic niti drugačnih pravic (torej ima enake pravice), kot jih je imel prejšnji upravičenec (npr. vstop v pravice pri premoženjskem zavarovanju – 963. čl OZ).²

Regresni zahtevki temeljijo na zakoniti cesiji.³

Pri življenjskem zavarovanju v korist tretjega je mogoč odstop (cesija) zavarovalne vsote s stani upravičenca že pred nastopom zavarovalnega primera ob pisni privolitvi zavarovalca. Ko upravičenec vstopi v pogodbo s sprejemno izjavo, postane dominus negotii, če je določitev upravičenca (beneficiarja) nepreklicna. Kljub vsemu pa je zavarovalec sklenil zavarovalno pogodbo, določil upravičenca in je zavezan plačevati premijo, zato izostanek zavarovalčevega soglasja privede do ničosti cesije in predčasne zahteve zavarovalnine. Če se zavarovanje nanaša na življenje nekoga drugega, je potrebna tudi enaka privolitev tega.⁴

Subrogacija je nadomestitev predmeta izpolnitve ali nadomestitev stranke z drugo stranko obligacijskem razmerju. Poznamo vsaj tri preimere subrogacije – prvi je cesija. Drugi primer je, ko tretji plačnik ne plača sam, marveč izroči izpolnitev dolžniku in ta plača. O subrogaciji govorimo tudi v vseh primerih, ko zakon določa regres, ne da bi bila terjatev, ki se priznava kot regresna, povsem enaka terjatvi, ki jo plača namesto dolžnika. Za tak primer je šlo v Jugoslovanaki ureditvi pri zahtevkih, ki jih imajo skladi skupnosti socialnega zavarovanja, kajti ti pridobijo samo zneske, ki se posebej izračunajo kot regres.⁵

Subrogacija v zavarovalnem pravu, ki ureja premoženjska zavarovanja, je prepoved kumulacije zavarovalnine z odškodninskim zahtevkom. Njena posledica je prehod zavarovančevih pravic nasproti odgovorni osebi na zavarovalnico.⁶

¹ A. Polajnar Pavčnik, Obligacijski zakonik (OZ) : s komentarjem, str. 908-911

² S. Cigoj, Teorija obligacij, ČZ UL, Ljubljana 1980, str.240

³ S. Cigoj, Teorija obligacij, ČZ UL, Ljubljana 1980, str.351

⁴ A. Polajnar Pavčnik, Obligacijski zakonik (OZ) : s komentarjem, str. 920

⁵ S. Cigoj, Teorija obligacij, ČZ UL, Ljubljana 1980, str.350

⁶ A. Polajnar Pavčnik, Obligacijski zakonik (OZ) : s komentarjem, str. 920

2.2.1.5. Objektivna odgovornost

Zaznati je mogoče tendenco objektivizacije odškodninske odgovornosti. Objektivna odškodninska odgovornost pomeni, da stranka, ki je povzročitelj kakšnega **rizika, ki pomeni povečano nevarnost** v primerjavi s tradicionalnimi nevarnostmi, mora biti za to povečano nevarnost odgovorna ne glede na krivdo. Nevarnost je treba olajšati s tem, da se daje večje varstvo oškodovancu.¹

2.2.1.6. Obvezno sklepanje pogodb

V povezavi s trendom objektivizacije odgovornosti se razvija zavarovanje strogih odgovornosti, ki ima za cilj porazdeliti riziko z obveznim zavarovanjem.²

Če ni posebnega predpisa, se lahko stranki o zavarovanju prostovoljno dogovorita, zato mora biti izrecno predpisano, katero zavarovanje je obvezno. Obvezno zavarovanje je vpeljana v prid socializacije rizika. Posebnost teh pogodb je, da ima zavarovalni upravičenec pravico do odškodnine neposredno od zavarovalnice, ne glede na to, ali je zavarovalec sklenil z zavarovalnico zavarovalno pogodbo. V takem primeru ima zavarovalnica regres zoper osebo, ki bi morala skleniti zavarovanje. Npr. potniki so zavarovani, če so v javnem prevozu, ne glede na to, ali imajo vozovnico ali ne.³

Zadnje čase je moderno predpisovanje obveznih zavarovanj na področju prometa, poklicne odgovornosti, varstva okolja, nevarnih dejavnosti, itd. Zdi se, da zakonodajalec večkrat ne ve čemu služijo takšna zavarovanja in ščiti zavarovalca namesto oškodovanca, poleg tega pa so pravne norme skope in nepopolne.⁴

Zakon o obveznih zavarovanjih v prometu še naprej predpisuje temeljna načela obveznega zavarovanja, ki jih je vseboval že njegov predhodnik Jugoslovanskega izvora. Ta načela so: varstvo oškodovanca, socializacija rizika, načelo državne intervencije in kontrole, načelo omejenih zavarovalnih vsot.⁵

Pravni viri, ki urejajo obvezna zavarovanja v našem pravu so mednarodne konvencije, pravo EU, posebni zakoni, ki predpisujejo obvezna zavarovanja, splošni in posebni zavarovalni

¹ S. Cigoj, Teorija obligacij, ČZ UL, Ljubljana 1980, str. 188

² S. Cigoj, Teorija obligacij, ČZ UL, Ljubljana 1980, str. 8

³ S. Cigoj, Komentar obligacijskih razmerij, ČZ UL, Ljubljana 1984, str. 2392-2393

⁴ dr. Marko Pavliha, Tele = vizija sončnoalpskega zavarovalnega prava (2), Iz torkle, Pravna praksa, 13.6.2002, št. 21, str. 45

⁵ Višja sodnica Gordana Ristin, Višje sodišče v Ljubljani, Novi zakon o obveznih zavarovanjih v prometu, Pravosodni bilten, letnik 16, leto 1995, št. 3, str. 107

pogoji, sodna in arbitražna praksa ter pravna doktrina. Obvezna zavarovanja so v zadnjem desetletju doživela razmah. Obvezna individualna zavarovanja v Sloveniji je mogoče razdeliti na šest skupin: 1. obvezna zavarovanja v prometu, 2. obvezna zavarovanja poklicne odgovornosti, 3. obvezno kreditno zavarovanje organizatorjev potovanj, 4. obvezno zavarovanje odgovornosti proizvajalcev zdravil in medicinskih pripomočkov, 5. obvezna ekološka zavarovanja, 6. obvezna nezgodna in življenjskazavarovanja. Na prvi pogled se to zdi kar veliko, vendar se še zdaleč ne približujemo Franciji, ki predpisuje svojih rekorderskih devetdeset obveznih zavarovanj.¹

2.2.1.7. Pobotanje (kompenzacija)

Pobotanje je prenehanje **nasprotnih terjatev** med **istima srtankama**, ki sta v razmerju upnika in dolžnika. Gospodarska korist pobotanja je odpad dvojnega plačila. O delnem pobotanju govorimo, ko mora upnik sprejeti delno izpolnitev, to pa sicer ni njegova dolžnost. Terjatev, ki se pobota zajema glavni in postranski zahtevek, glavnice, obresti in stroške. Lastnosti, ki jih morajo imeti terjave: vzajemnost, enakovrstnost, dospelost, iztožljivost, likvidnost in resničnost terjatve. Vzajemnost pomeni, da mora biti prva stranka upnik druge in obenem druga stranka upnik prve. Če bi hotela stranka uveljaviti terjatev koga tretjega, čeprav bi ta privolil v takšno uveljavljanje, vzajemnosti ne bi bilo. Je pa vseeno možno tristransko razmerje v katerem nastopajo: cedent (t.j. upnik, ki odstopi svojo terjatev drugi osebi), cesionar (t.j. oseba na katero preide odstopljena terjatev) in cessus (dolžnik). To je odstop od načela vzajemnosti.²

Za odstop od načela vzajemnosti gre tudi pri zavarovalni pogodbi. V razmerju, kjer sta **stranki** zavarovalnica in zavarovalec, **tretja oseba** pa je zavarovanec, lahko po mnenju teorije³ zavarovalnica uveljavlja v pobotanje premijsko terjatev zoper zavarovalca, proti uveljavljanju stroškov zavarovalca proti zavarovalnici.

2.2.1.8. Predujem (avans)

Predujem je vnaprejšnja izpolnitev, pri kateri stranka opravi dajatev ali storitev na račun izpolnitve, ki še ni zapadla. Učinek take izpolnitve je zavarovanje pogodbe, ker že opravljena delna izpolnitev sili dolžnika, da izpolni še ostanek.⁴

¹ prof. dr. Marko Pavliha, Zavarovalno pravo, Gospodarski vestnik, Ljubljana 2000, str. 207-215

² S. Cigoj, Teorija obligacij, ČZ UL, Ljubljana 1980, str. 430-432

³ S. Cigoj, Teorija obligacij, ČZ UL, Ljubljana 1980, str. 431

⁴ S. Cigoj, Teorija obligacij, ČZ UL, Ljubljana 1980, str. 395

Pri zavarovalni pogodbi je predujem dožna plačati zavarovalnica na zahtevo upravičenca, ko nastane zavarovalni primer. Ta možnost pride v poštev le glede nespornega dela obveznosti zavarovalnice, kadar znesek obveznosti ni ugotovljen v celoti (943. čl. OZ).

Pri življevskem zavarovanju pa lahko zavarovalnica izplača vnaprej del zavarovalne vsote do odkupne vrednosti police, če je zavarovalec sklenil zavarovanje za vse svoje življenje (979. čl. OZ). V tem primeru igra predujem v zavarovalnem razmerju kreditno funkcijo. Ta možnost se uporabi, ko je zavarovalec še vedno zainteresiran za zavarovalno pogodbo, vendar začasno potrebuje sredstva. Zavarovalec predujem kasneje z obrestmi vrne zavarovalnici. Če ne plača zapadlih obresti, potem predujem preide v odkup.¹

2.2.1.9. Odškodnina

Glej poglavje o razmerju med odškodnino in zavarovalnino.

2.2.1.10. Oblika

Za veljavnost pravnega posla oblika načeloma ni potrebna. Oblika je pogoj za veljavnost pogodbe samo takrat, ko to določa zakon ali če se o njej dogovorita stranki. Zakon določa pogoj oblike samo pri treh velikih skupinah pogodb: 1. pogodbe za pridobitev stvarnih pravic ali obligacijskih pravic (npr. najem) na nepremičninah (tudi ko gre za posamezno stanovanje), 2. glede pravic, katerih predmet ni viden navzven (pravice duhovne stvaritve, avtorske pravice, pravice industrijske lastnine. 3. kadar gre za obligacijska razmerja velikega pomena - pogodbe s participiranjem in pogodbe pri katerih ima ena stranka zelo močan položaj na trgu (prevozne in zavarovalne pogodbe).²

Pri zavarovalni pogodbi ima zavarovalnica znatno močnejši položaj na trgu, zato se s pismenostjo zagotovi varstvo pravic zavarovalcev. Na neenak položaj strank pri zavarovalni pogodbi najbolj nazorno kaže ravno oblika pogodbe, ki zavarovalcu onemogoča pogajalski položaj. Pogodbena svoboda zavarovalca se omejuje zgolj na izbiro med že vnaprej s strani zavarovalnice sestavljenimi splošnimi in posebnimi pogoji.

Splošna tendenca v obligacijskem pravu je, da se razvijajo razni tipi pogodb, pogodbeih formularjev, ki pripeljejo do standardizacije institucije obligacijskega prava.¹ Teorija si ni enotna v tem kaj je za zavarovanca ugodneje. Eni pravijo, da je obličnost pogodbe v skladu z načelom varstva zavarovanca, drugi pa pravijo ravno obratno – za zavarovanca kot potrošnika

¹ A. Polajnar Pavčnik, *Obligacijski zakonik (OZ) : s komentarjem*, str. 910-911

² S. Cigoj, *Teorija obligacij*, ČZ UL, Ljubljana 1980, str. 8, 133

je obličnost pogodbe praviloma v njegovo škodo, zato za veljavnost pogodbe pisnost ni potrebna.¹

Ker je obveljala ureditev neobličnosti zavarovalne pogodbe, se je odprla možnost sklepanja zavarovalnih pogodb na daljavo (pravna podlaga je Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o varstvu potrošnikov – ZVPot-B z dne 23.04.2004. V 1. členu razširja svojo veljavo tudi na področje zavarovalništva.), kar je z razvojem tehnologije pomenilo možnost sklepanja polic preko svetovnega spleta (interneta). ZVPot ne govori o elektronski obliki pogodbe, ampak o primernem trajnem nosilcu. Pogoje (kumulativno: dosegljivost in primernost za kasnejšo rabo, poleg tega pa mora elektroško obliko določati zakon ali drug predpis) za priznanje elektronske oblike kot ekvivalenta pisni obliki je določil Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu - ZEPEP² v 13. členu. Poleg tega pa nekateri avtorji³ menijo tudi, da je brezobličnost pogodbe razlog za sklepanje pogodb na daljavo brez uporabe varnega elektronskega podpisa. Sklepanje pogodb na daljavo pa ni neomejeno. Nekateri področni zakoni določajo omejitve, npr. Zakon o preprečevanju pranja denarja v posameznih primerih zavezuje zavarovalnico, da pred ali med izvajanjem transakcij opravi identifikacijo stranke.

Izjema od obličnosti zavarovalne pogodbe je zavarovanje brez police. To možnost dopušča 927.čl. OZ, ki določa, da so v zavarovalnih pogojih lahko določeni primeri, pri katerih nastane pogodbeno razmerje iz zavarovanja s samim plačilom premije. Namenjen je zavarovalnim pogodbam, ki se sklepajo masovno, kjer bi bila zahteva po podpisovanju police ovira za hitro poslovanje. V praksi se s tem institutom srečamo pri sklepanju zavarovalnih pogodb za nezgodno zavarovanje že s samim nakupom avtobusne vozne karte. Ta in drugi primeri sklenitve zavarovalne pogodbe že s plačilom premije morajo biti vnaprej določeni v splošnih zavarovalnih pogojih.⁴

2.2.1.11. Zastaralni roki pri zavarovalnih pogodbah (357. čl. OZ)

Za zavarovalno pogodbo obstajajo posebni roki. Splošni zastaralni roki se pri zavarovalni pogodbi ne uporabljajo.

¹ dr. Ada Polajnar-Pavčnik, Zavarovalno pravo, Pravna praksa št. 1, Ljubljana 2001, str. 40-41

² Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu- ZEPEP, z dne 23.06.2000, Uradni list RS, št. 57/00

³ Tadej Čoroli, Zavarovalnica Triglav, d.d., 12. dnevi slovenskega zavarovalništva, Portorož 2. in 3. junij 2005, Slovensko zavarovano združenje, str. 396

⁴ A. Polajnar Pavčnik, Obligacijski zakonik (OZ) : s komentarjem, str 815-816

Zaradi varstva zavarovanca je določen 10-letni rok za primer, ko ta ne bi vedel, da je nastal zavarovalni primer življenjskega zavarovanja. Ta rok je med najvišjimi v Obligacijskem zakoniku, kar kaže na visoko hierarhično mesto na vrednostni lestvici zakonodajalca.¹

2.2.1.12. Komutativne in aleatorne pogodbe

Komutativne (obojestransko obvezne) pogodbe so pogodbe medsebojno izmeničnih, ustreznih izpolnitev. Aleatorne pogodbe pa so tvegane pogodbe. Za tvegane pogodbe je značilno, da se korist strank, ki jo prejmejo iz dogovora, ne da ovrednotiti ob sklenitvi pogodbe, torej je vrednost izpolnitve odvisna od negotovega dogodka. Takšne pogodbe so kup nade; kup stvari glede katere še ni gotovo, ali bo nastala. Tudi zakon določa nekatere primere: igra, stava, loterija, žreb, pogodba o dosmrtnem preživljanju, preužitek in za nas najbolj pomembno življenjsko zavarovanje.²

Zavarovalna praksa in del teorije zavzemata stališče, da zavarovalne pogodbe ni mogoče uvrstiti med pogodbe na srečo. Aleatornosti ne gre enačiti z igrami na srečo, temveč ga je treba postaviti ob bok komutativnosti. Zavarovalna pogodba pa v tem pomenu ni komutativna, ker je izpolnitev zavarovalnice odvisna od negotovega dogodka (realizacije rizika). Za njo se uporabljajo pravila o aleatornih pogodbah.³

2.2.1.13. Pogodba v korist tretjega

Zavarovalna pogodba, ki je v korist tretjega, je v zakonu posebej urejena. Pri življenjskih zavarovanjih je **čas pridobitve pravic s strani tretjega** natančno določen: tretji (sorodniki ali druge osebe, ki jim zavarovalec želi nuditi korist) pridobi pravico, da se o koristi izjavi šele s smrtjo zavarovane osebe. Ta pravica je pogojna, dokler se koristnik o njej ne izreče. Če se na poziv dedičev ne izjavi, je pravica izgubljena (983. čl. OZ). Če **beneficiar umre pred nastopom zavarovalnega primera** (to je pred zavarovančevo smrtjo), mu pri življenjskem zavarovanju ne nastane nikakršna pravica, razen če zavarovalna pogodba zajema tudi koristi njihovih dedičev. Zakon pa ne daje odgovora glede interesov tretjega, ki so zavarovani, še preden poda sprejemno izjavo. Zakon določa, da se korist lahko tudi prekliče, vse dokler tretji ne izjavi, da sprejme korist (983. čl. OZ). Odgovor je mogoče razbrati iz kavze: zoper kavzo pogodbe bi bilo, če se upravičeni interesi (zlasti vstopna pravica) tretjega ne bi varovali že pred njegovo izjavo.

¹ 357. čl. OZ, Obligacijski zakonik (OZ), Uradni list RS, št. 83-4287/2001

² S. Cigoj, Teorija obligacij, ČZ UL, Ljubljana 1980, str. 98-99

³ dr. Ada Polajnar-Pavčnik, Zavarovalno pravo, Pravna praksa št. 1, Ljubljana 2001, str. 40-41

2.3. ZAVAROVALNA POGODBA V POSEBNEM DELU OBLIGACIJSKEGA PRAVA

2.3.1. ČLENI ZOR, KI SO V OZ VSEBINSKO SPREMENJENI

Na podlagi primerjave členov OZ in ZOR, ki urejajo zavarovalno pogodbo, je mogoče ugotoviti, da spremembe presegajo zgolj terminološke popravke. Spremembe najdemo v naslednjih členih:

921. čl. OZ (spremenil 897. čl. ZOR) – pojem

933. čl. OZ (spremenil 909. čl. ZOR) – nenamerna neresničnost ali nepopolnost prijave,

938. čl. OZ (spremenil 914. čl. ZOR) – povečanje nevarnosti (in naslednji)

937. čl. OZ (spremenil 913. čl. ZOR) – posledice, če premija ni plačana

946. čl. OZ (spremenil 922. čl. ZOR) – začetek učinkovaja zavarovanja

955. čl. OZ (spremenil 931. čl. ZOR) – škoda povzročena z vojnimi operacijami.

V prvem členu, ki ureja zavarovalno pogodbo (921. člen OZ), je mogoče zaznati, da je OZ opustil poudarjanje načel vzajemnosti in solidarnosti. Ravno tako o teh načelih ni govora v poglavjih o temeljnih načelih Obligacijskega zakonika. Razlog za to bi bilo mogoče iskati v prenehanju poudarjanja obstoja skupnosti in zmanjšanje pomena zavodov za socialno zavarovanje in podobnih ustanov, katerih pomen je bil bistveno večji v času družbene in politične ureditve nekdanje Jugoslavije. V današnjem kapitalističnem času je v ospredju posameznik in ne skupnost oz. družba. Gre za spremembo vrednot - v prvi vrsti s strani zakonodajalca. Kljub vsemu funkcija zavarovalne pogodbe ostaja ista, le da to ni posebej poudarjeno v zakonskem tekstu. Vzajemnost in solidarnost sta vrednoti, ki sta se ohranili in se bosta po vsej verjetnosti ohranjali še naprej, čeprav to v zakonu ni več posebej poudarjeno.

OZ je povsod, kjer je ZOR uporabljal besedo razdira, raje uporabil termin odstopi, kar je razvidno v 933. členu OZ. Ne gre le za »kozmetično« spremembo, saj ima nadomestitev pravne posledice. ZOR je uporabljal splošen pojem, pri katerem ni bilo jasno ali ima prenehanje pogodbe učinek *ex tunc* ali *ex nunc*. OZ pa se je odločil (z uporabo termina »odstopiti«) specificirati, da ima prenehanje zavarovalne pogodbe po volji zavarovalnice učinke vedno le za naprej (*ex nunc*), torej od prenehanja pogodbe dalje.¹

Najbolj bistvene in na prvi pogled najbolj opazne spremembe, pa je mogoče najti v 937. čl. OZ. ZOR je določal, da je v primeru, če premija ni bila plačana, zavarovalna pogodba

---

¹ Prof. dr. Ada Polajnar Pavčnik, Obligacijski zakonik (OZ) : s komentarjem, str. 826

prenehala po samem zakonu. Torej se je neizpolnjevanje te obveznosti s strani zavarovalca kaznovalo z prenehanjem pogodbe. OZ je tako hudo sankcijo omilil in določil, da preneha le obveznost zavarovalnice, da izplača v pogodbi dogovorjeno zavarovalnino ali odškodnino, zavarovalna pogodba pa obstaja še naprej. Zavarovalcu se da še ena možnost, da opravi plačilo premije – za to ima na razpolago 30 dni od dneva, ko je bilo zavarovalcu vročeno priporočeno pismo zavarovalnice z obvestilom o zapadlosti premije, poleg tega pa 30 dni od vročitve ne more preteči prej kot v 30 dneh od zapadlosti premije. Če v tem roku ne izpolni svoje obveznosti, potem lahko zavarovalnica pogodbo razdre (zanimivost: OZ je uporabil termin, ki je se je uporabljal v ZOR – razdor namesto odstop). Pri tem je treba poudariti, da razdor nastopi z iztekom roka iz člena 937/III OZ (zgoraj opisani rok) in s prenehanjem zavarovalnega kritja (če je bil zavarovalec na to opozorjen v priporočenem pismu z obvestilom o zapadlosti premije in o prenehanju zavarovalnega kritja. Če pa zavarovalec ravna tako kot mu velevalo njegove obveznosti iz zavarovalne pogodbe, torej plača premijo in zamudne obresti, tedaj se obnovi obveznost zavarovalnice plačati odškodnino oziroma zavarovalnino. V nadaljevanju je zakon je zavaroval zavarovalnico pred zlorabami zavarovalcev z rokom 24 ur – zavarovalnica je dolžna plačati odškodnino oz. zavarovalnino šele od 24. ure po plačani premiji in zamudnih obrestih. V praksi se je prejšnja (ZOR) ureditev pokazala za togo in je imela včasih negativne učinke tudi nasproti zavarovalnici, čeprav je bil prvoten namen, da bo ta določba njej v korist. Cilj ureditve po OZ, da se pogodba ohrani v veljavi, je v tem da se ohrani vse specifičnosti pogodbe – bonuse, ugodne pogoje, ipd. Gre za opsijsko pravico zavarovalca.¹

OZ v 946. členu na novo dodaja dikciji po ZOR domnevo, ki določa, da je pogodba sklenjena za nedoločen čas, če je v zavarovalni pogodbi dogovorjen rok trajanja z možnostjo podaljšanja (za enako časovno obdobje). Domneva velja, razen če stranki pred zapadlostjo premije, ki je določena v zavarovalnih pogojih, ne odpove pogodbe. Naslednja sprememba v istem členu je krajša minimalna doba trajanja pogodbe za odstop katerekoli stranke (pogoja: odpovedni rok 6 mesecev, pisno sporočiti drugi stranki). Obenem to pomeni, da se po novem šteje za večletna zavarovanja že, če je pogodba sklenjena za več kot tri leta.²

Še zadnja markantnejša sprememba je vidna v zadnjem odstavku, kjer je razširjeno področje učinkovanja tega člena še na zdravstveno zavarovanje (po ZOR je učinkoval le na življenjsko zavarovanje). Razločitev za vključitev življenjskih zavarovanj med izjeme je, da je potrebno posebno varstvo zavarovalca, ki želi nuditi pomoč zavarovanim osebam.³ Utemeljitev je

¹ Milan Viršek, Obligacijski zakonik in (nova) zavarovalna praksa, Pravna praksa, št.3, Ljubljana 2002, str. 8-10

² A. Polajnar Pavčnik, Obligacijski zakonik (OZ) : s komentarjem, str. 851

³ S. Cigoj, Komentar obligacijskih razmerij, ČZ UL, Ljubljana 1984, str. 2461

navedel že zakonodajalec – ker je ta vrsta zavarovanja posebna v razmerju do drugih vrst zavarovanj (zato obstaja v OZ posebno poglavje Osebna zavarovanja). Kakšen je poseben razlog za varstvo zdravstvenih zavarovanj? Razlaga utemeljenosti izključitve zdravstvenega zavarovanja je težavna in nejasna. Nekateri so mnenja, da bi morala tudi za zdravstvena zavarovanja obstajati posebna ureditev, taka kot obstaja za življenjska zavarovanja. Taka ureditev bi utemeljevala uvrstitev zdravstvenih zavarovanj med izjeme 937. in 946. člena OZ. Ali gre za pravno praznino ali zakonodajalec namerno prepušča ustrezno ureditev pogodbenima strankama v skladu z načelom dispozitivnosti? Zavarovalnica kot močnejša stranka je dolžna urediti institute 937. in 946. člena za zdravstvena zavarovanja v splošnih pogojih zavarovalne pogodbe, sicer se srečamo s pravno praznino. Obseg pravic in obveznosti strank je treba urediti v skladu s splošno ureditvijo zavarovalne pogodbe, torej v skladu z načelom kogentnosti. Odstopanje zaradi načela dispozitivnosti je možno le v korist zavarovalca (ne v korist zavarovalnice). Napotilo k dispozitivnosti je utemeljeno z dejstvom neurejenosti te materije v Zakonu o zavarovalništvu in v Zakonu o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju. Isti praktiki menijo, da je zakonodajalec ravnal neutemeljeno, ko je izenačeval življenjska in zdravstvena zavarovanja, saj so matematične rezerve oblikovane drugače pri življenjskih in zdravstvenih zavarovanjih.¹

Tak način sklepanja zavarovalnih pogodb ni značilen za naš pravni prostor, temveč za germanskega. Nekateri menijo, da bi do iste rešitve lahko prišli z uporabo splošnih pravil pogodbenega prava.²

955. člen OZ je ožji od ustreznega člena ZOR, saj je ZOR poleg škode povzročene z vojnimi operacijami posebej poudarjal še škodo, ki je bila povročena z upori, OZ pa je to zadnje izpustil. Vendar pa je bil ZOR, tako kot je še sedaj OZ, v tej določbi dispozitiven, saj dopušča tudi različen dogovor strank, torej se lahko z zavarovalno pogodbo zajame oba rizika. Razlika je v tem, da je bila izključitev rizika upora po ZOR kogentna, sedaj se ga pa lahko izključi na podlagi načela dispozitivnosti. Stališče teorije je, da je določba o izključitvi odgovornosti zavarovalnice zaradi upora v OZ opuščena zaradi nejasnosti. Za vojno operacijo namreč obstaja natančna definicija - ni vojna operacija vsaka uporaba orožja, ampak le oborožen spopad med dvema državama. Razlog za tako spremembo pa bi najbrž lahko bil tudi

---

¹ Janez Gregorič, univ. dipl. pravnik Vzajemna zdravstvena zavarovalnica, d.v.z., Ljubljana, *Novosti obligacijskega zakonika pri urejanju posledic neplačila premije ter trajanja zavarovanja – Izključitev uporabe oziroma veljavnosti 937. in 946. člena OZ za zdravstvena zavarovanja*, *Pravnik*, let.57 (2002), št. 9-10, str. 558-570

sprememba razmer v družbi, saj so bili nekoč upori pogostejši. Sedaj ni uporov oz. so ti komaj omembe vredni, zato jih novi zakonik v svoji dikciji ne omenja.¹

Upori so se pred OZ uvrščali med politične rizike, vojne operacije pa med vojne rizike. Poudariti je treba, da je ta določba dispozitivne narave, zato lahko zavarovalnica politične in druge rizike izključi v splošnih pogojih.²

2.3.2. TERMINOLOGIJA – RAZLIKOVANJE MED ZOR IN OZ

Slovenska pravna terminologija ima najdaljšo tradicijo med vsemi slovenskimi terminologijami³, zato si zasluži, da ji namenim vsaj eno poglavje moje diplome in tako prispevam k njeni nadgradnji.

Pred sprejetjem OZ je obstajala velika zmeda (tudi zaradi srbske in hrvaške terminologije), saj ni bilo ustaljenih pojmov, ki bi označevali udeležence zavarovalne pogodbe. V literaturi, zavarovalnih pogojih in celo v zakonu so se pojavljali mnogi termini v različnih pomenih, zlasti: »zavarovatelj«, »sklenitelj zavarovanja«, »zavarovanec«, »zavarovalec«, »zavarovana oseba«, »tretji«.⁴

V tabeli so navedeni tisti členi, v katerih se novi termin prvič uporabi v OZ. Zajete so le besede, ki so spremenjene.

ZOR		OZ	
897.čl.	sklenitelj zavarovanja (zavarovalec)	921.čl.	zavarovalec
	združevati znesek		plačati
	zavarovalna skupnost oz. rizična skupnost (zavarovalnica)		zavarovalnica
	odškodnina oziroma dogovorjena vsota		zavarovalnina
913.čl.	odškonina ali vsota	937.čl.	zavarovalnina ali odškodnina

¹ A. Polajnar Pavčnik, Obligacijski zakonik (OZ) : s komentarjem, str. 868

² Milan Viršek, Obligacijski zakonik in (nova) zavarovalna praksa, Pravna praksa, št.3, Ljubljana 2002, str. 8-10

³ Pravni terminološki slovar (do 1991, gradivo), ZRC SAZU, Ljubljana 1999, str. 5

⁴ dr. Ada Polajnar-Pavčnik, Zavarovalno pravo, Pravna praksa št. 1, Ljubljana 2001, str. 40-41

914.čl.	stopnja premije	938.čl.	višina premije
	odškodnina		zavarovalnina
924.čl.	pretrpeti materialno izgubo	948.čl.	nastala premoženjska izguba
	materialni interes		premoženjski interes
927.čl.	cela zavarovalna vsota	951.čl.	zavarovalnina v višini cele zavarovalne vsote
944.čl.	zavarovanec	968.čl.	zavarovalec oz. zavarovana oseba
949.čl.	nevarnost zavarovančevega samomora	973.čl.	smrt, če je njen vzrok samomor
957.čl.	zavarovanec	981.čl.	zavarovalec

Termin »sklenitelj zavarovanja« ni več ustrezen za označitev zavarovalca, ker so nekateri uporabljali tale izraz tudi za označitev zavarovalnice in je zaradi tega prihajalo do nejasnosti v stroki.

Termina »združevati znesek« in »zavarovalna skupnost oz. rizična skupnost« kaže obravnavati skupaj, ker izhajata iz družbene ureditve nekdanje Jugoslavije in je z nastankom nove države in gospodarskega sistema potreba po uporabi teh pojmov odpadla.

ZOR je termin »odškodnina« uporabljal pri vseh zavarovalnih vrstah, OZ pa skoraj dosledno uporablja pojem zavarovalnina. OZ je v 937.čl. pojem odškodnina postavil ob bok pojmu zavarovalnina, čemur je vzrok načelo odškodnine, ki velja za premoženjska zavarovanja. Pozitvni vidik uporabe pojma »odškodnina« je, da se pri uporabi različnih pojmov za zavarovalnino pri osebnih (»dogovorjena vsota«) in pri premoženjskih zavarovanjih (»odškodnina«) odpravi dvom za katera zavarovanja gre. Vendar mora biti OZ dosleden pri uporabi teh treh pojmov, ne tako kot v 951.čl., ki spada v oddelek premoženjskih zavarovanj, kjer sta namesto pojma odškodnine ali drugega ustreznega pojma uporabljena pojma zavarovalnina in zavarovalna vsota, kar je nekoliko sporno.

Termin »stopnja premije« se je nadomestil s terminom »višina premije«. V praksi so premije, ki jih plačuje zavarovalec dejansko določene v stopnjah in so vnaprej predvidene. Določi se enega od vnaprej določenih zneskov. Ni znano zakaj je bila potrebna tale sprememba. Tako stari kot novi termin ustrezata situaciji v praksi.

Izraz »materialen« je širši od izraza »premoženjski«. V pravnem terminološkem slovarju namreč geslo »materialni« označuje poleg premoženjskosti tudi dejanskost in druge pomene v odvisnosti od zveze v kateri je uporabljen (materialni izdatki, materialni stroški, materialna knjiga, materialno knjigovodstvo, materialna obramba, materialni dokaz). OZ je v 948. členu določnejši z uvedbo pojma »premoženjski«.

V členih OZ 968 in 981 se zamenja termin zavarovanec s terminom zavarovalec oz. zavarovana oseba. Starost zavarovanca v pomenu besede »zavarovanec«, ki jo pozna OZ, ni pravno relevantna. OZ je s spremembo odpravil nejasnost pomena termina »zavarovanec«. Podobno je pri 981.čl.OZ - zakonec zavarovanca pri določitvi upravičenca ravno tako ni relevanten. Bistveno je kdo je soprog zavarovalca ob njegovi smrti (pri življenjskem zavarovanju v korist tretjega).

Po 973. čl. OZ je bolj smiselno, da je »smrt« zavarovani rizik. Težko je »nevarnost« rizik, kot je določal 949.čl. ZOR, saj je težavno določiti, kdaj nastane »nevarnost samomora« - ta je lahko tudi skozi prisotna in še ne pomeni, da bo izplačana zavarovalnina. Kdaj nastopi smrt pa je nesporno.

2.4. OBLIGACIJSKOPRAVNE DOLOČBE V ZAKONU O ZAVAROVALNIŠTVU

V zakonu o zavarovalništvu poleg določb, ki urejajo statusnopravna vprašanja iz zavarovalništva, najdemo nekaj obligacijsopravnih določb, ki ne sodijo v ta zakon, vendar imajo velik pomen pri varstvu potrošnikov (fizičnih oseb), saj predpisujejo minimalne kriterije za pregledno vsebino in razumljivost zavarovalnih pogodb in splošnih pogojev ter urejajo obveščanje zavarovalcev.¹ Npr. v 217. členu Zakon o zavarovalništvu določa obveznosti zastopnika in odgovornost zavarovalnice. Zavarovalni zastopnik mora zavarovalca pisno obvestiti o določenih njegovih pravicah, ki jih Zakon o zavarovalništvu taksativno našteva. 226a. člen določa način reševanja sporov med zavarovalnimi zastopniki in potrošniki, 333a člen pa reševanje sporov med zavarovalnicami (ponudniki storitev) in potrošniki.

Za varstvo potrošnikov je poskrbljeno tudi na druge načine. Več o tem v poglavju 3.7.

2.5. BANČNO ZAVAROVALNIŠTVO IN ZAVAROVALNA POGODBA

Že pred vstopom Slovenije v EU so nekateri slovenski teoretiki napovedovali, da se bo število domačih zavarovalnic skrčilo in da se bo velikost tistih, ki bodo zdržale konkurenčni boj povečala v obliki bančno-zavarovalnih konglomeratov.² Njihove napovedi so se uresničile v obliki modela bančnega zavarovalništva, ki postaja zelo popularen tudi pri nas. Te storitve vključujejo elemente tako bančništva kot zavarovalništva. Na ta način želijo tako banke kot zavarovalnice povečati dobiček – gre za funkcionalni vidik, t.j. vidik storitvenega povezovanja. Drugi vidik je institucionalni, ki zajema vidika kapitalskega (racionalizacija stroškov) in distribucijskega povezovanja (boljše izkoriščanje že obstoječih sredstev).³

Toda – kakšen vpliv ima bančno zavarovalništvo na zavarovalno pogodbo? Bankam in zavarovalnicam kot ponudnikom finančnih storitev ter produktov uspeva preko modela bančnega zavarovalništva ob nižjih stroških celoviteje zadovoljevati potrebe strank z oblikovanjem inovativnejših produktov in storitev po meri strank (»tailor made« storitve), ki sta na voljo na istem mestu in ob istem času. Taka prilagodljivost je bila omogočena ravno ob

¹ dr. Marko Pavliha, Tele = vizija sončnoalpskega zavarovalnega prava (2), Iz torkle, Pravna praksa, 13.6.2002, št. 21, str. 45

² prof. dr. Marko Pavliha, Zavarovalno pravo, Gospodarski vestnik, Ljubljana 2000, str. 70

³ Urška Gliha, Model bančnega zavarovalništva, Bančni vestnik št. 6, Ljubljana 2005, str. 7-11

pravem času, ko postajajo finančne potrebe strank zahtevnejše in kompleksnejše zaradi višjega življenjskega standarda in doseganja večje blaginje.¹

Tveganja in slabosti bančnega zavarovalništva: 1. samo dobro uveljavljene in uspešne banke in zavarovalnice se lahko vključijo v ta model, 2. gre za veliko investicijo ne glede na način vključitve, 3. potrebna je sprememba v miselnosti strank, ki so nevajene in nezaupljive do novih produktov in pa mislenost bančnih uslužbencev, ki so vajeni tradicionalnega prodajanja bančnih stritev, 4. »tveganje okužbe«, ki nastane pri medsektorskem povezovanju. Zaradi pomoči drugemu strateškemu partnerju v primeru težav bi lahko prišlo do kolapsa znotraj dveh sektorjev. Ta zaščita je bila odstranjena z deregulacijo in se poskuša zagotavljati z drugačnim nadzorom.

Združevanje zavarovalnic in bank pa ne more trajati v nedogled, saj bo kmalu doseglo točko zasičenja in bo podleglo novim usmeritvam pod pritiskom potrošnikov in drugih tržnih zakonitosti.¹

---

¹ Marko Pavliha, Sergej Simoniti, Zavarovalno pravo, GV Založba, 2007, str. 57

3. ZAVAROVALNA POGODBA V PRAVNIH VIRIH EU

3.1. VPLIV INSTITUCIJ EU NA ZAVAROVALNIŠTVO V SLOVENIJI

Kmalu za vstopom Slovenije v Evropsko unijo (deloma že pred vstopom) se je začutil vpliv njenih organov, predpisov in strokovnih teles. Kot vemo, pogodbe, konvencije in uredbe učinkujejo neposredno in jih ni potrebno posebej implementirati, torej jih sodišča in drugi uporabniki lahko začnejo uporabljati takoj, ko ti akti začnejo veljati. Glede direktiv pa velja, da jih je potrebno vključiti v zakonodajo in druge notranje predpise države članice v določenem implementacijskem roku, sicer v določenih primerih tudi te veljajo neposredno. Slovenija svoje obveznosti do EU redno in vestno izpolnjuje, kar je videti v zakonu o zavarovalništvu, ki je bil za potrebe unije že večkrat spremenjen in prilagojen, ravno tako se prilagaja tudi druga zakonodaja, v duhu direktiv pa delujejo tudi državni organi, npr. Agencija za zavarovalni nadzor. Ta je spremenila svoje delovanje na podlagi novih funkcij in širših pooblastil, ki ji jih podeljuje nova evropska regulativa in na podlagi pritiskov strokovnih teles EU, ki so ocenjevali usposobljenost slovenskega zavarovalništva za srečanje z zavarovalništvom držav članic EU. Eno najpomembnejših strokovnih teles EU na področju zavarovalništva je Združenje za nadzor zavarovanja (IAIS).¹

V okviru kontrolnih pregledov v letu 2002 in 2003 s strani strokovnih teles EU je bilo izpostavljeno vprašanje pomanjkljivosti zakonodaje v zvezi s tržnim nastopom zavarovalnic pri urejanju odnosov med zavarovalnico in zavarovanci, zlasti pri vprašanju reševanja sporov. V EU se zavarovanci obravnavajo v okviru splošne problematike varstva potrošnikov, zato se je v Sloveniji vključila v reševanje sporov Zveza potrošnikov Slovenije, kmalu zatem pa še Slovensko zavarovalno združenje,¹ ki zastopa interese zavarovalnic.

Kot že omenjeno je Zakon o zavarovalništvu, ki je začel veljati 3.3.2000 (zadnja sprememba - leta 2007) povzel zelo veliko pravil in direktiv EU, zaradi tega je razumevanje pravil EU o zavarovalništvu bistvenega pomena za učinkovito izvajanje zakona.² Ne smemo pozabiti, da v zakonu o zavarovalništvu najdemo nekaj obligacijskopравnih določb, ki ne sodijo v ta zakon, vendar imajo velik pomen pri varstvu potrošnikov (fizičnih oseb), saj predpisujejo minimalne kriterije za pregledno vsebino in razumljivost zavarovalnih pogodb in splošnih pogojev ter

---

¹ prof. dr. Šime Ivanjko, Zavarovalništvo v Sloveniji pred vstopom v EU – novi pristopi reševanja sporov, Slovensko pravo in gospodarstvo ob vstopu Slovenije v ES, Mednarodna konferenca, Portorož 21-23.4.2004, izdala Pravna fakulteta v Ljubljani, 2004

² Renata Jakopanec Levart, Predpisi EU o zavarovalništvu, S konference Slovenskega zavarovalnega združenja, Pravna Praksa, 5.10.2000, št. 27, str.13-14

urejajo obveščanje zavarovalcev.¹ Posredno pa se na zavarovalno pogodbo nanašajo tudi druge določbe zakona.

3.2. PREDPISI EU O ZAVAROVALNIŠTVU

V prvi vrsti je treba omeniti, da za zavarovalništvo niso pomembne le direktive, temveč tudi naslednji akti in pogodbe²:

- Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo (18.4.1951),
- Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti (Rimska pogodba) (25.3.1957),
- Pogodba o ustanovitvi Evropske atomske skupnosti (25.3.1957),
- Dogovor o skupnih organih Evropskih skupnosti (8.4.1965),
- Uredba o odobritvi omejene pomoči na področju prometne infrastrukture (EEC 3600/82, 30.12.1982),
- Evropski enotni akt (17.2.1986),
- Pogodba o Evropski uniji (Maastrichtski sporazum) (7.2.1992),
- Amsterdamska pogodba o spremembah in dopolnitvah Pogodbe o EU, pogodb o ustanovitvi Evropskih skupnosti in določenih drugih predpisov (2.10.1997),
- Pogodba iz Nice, ki dopolnjuje pogodbe o ustanovitvi Evropskih skupnosti in določene druge predpise (26.2.2001).

Pri obravnavanju direktiv pa moramo razločevati med štirimi generacijami le-teh:

- Prva generacija zavarovalniških direktiv: ustanovi pravico do ustanavljanja zavarovalnic znotraj EU.
- Druga generacija zavarovalniških direktiv: proglašča prosto opravljanje storitev kot del programa »Evropa 1992«.² Gre za sistem izvajanja zavarovalne dejavnosti v tuji državi članici na podlagi dovoljenja in nadzora domače države članice (the single passport system)³
- Tretja generacija zavarovalniških direktiv: sproži skoraj popolno liberalizacijo zavarovalne dejavnosti.⁴ Ta generacija, po mnenju nekaterih doslej zadnja generacija direktiv na tem področju, je začela veljati 1. julija 1994.²

¹ dr. Marko Pavliha, Tele = vizija sončnoalpskega zavarovalnega prava (2), Iz torkle, Pravna praksa, 13.6.2002, št. 21, str. 45

² Marko Pavliha, Sergej Simoniti, Zavarovalno pravo, GV Založba, 2007, str. 387

³ Marko Pavliha, Sergej Simoniti, Zavarovalno pravo, GV Založba, 2007, str. 50-57

⁴ dr. Marko Pavliha, Liberalizacija evropskega zavarovalništva, Prilagoditev 3. generaciji zavarovalniških direktiv, Pravna praksa, 21.7.1994, št. 14, str. 12-13

- Četrta generacija direktiv: iz literature je razvidno, da zanesljivo spada k tej generaciji le Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2000/26/ES z dne 16. maja 2000 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju avtomobilske odgovornosti.
- Peta generacija direktiv: ravno tako kot četrta generacija, tudi ta generacija zajema le področje avtomobilskih zavarovanj.

Obetajo se nam še nove generacije, saj razvoj regulative na področju zavarovalništva še ni zamrl. Trenutna prizadevanja se nanašajo predvsem na: 1. ureditev poslovanja zavarovalnic v elektronski obliki, 2. **poenotenje pravil zavarovalne pogodbe**, 3. uvedbo garancijskih shem, 4. vprašanja regulacije alternativnih prenosov tveganj, itd.¹

3.2.1. USKLADITEV ZAVAROVALNEGA POGODBENEGA PRAVA

Torej direktive o zavarovalni pogodbi so na poti. Trenutno se na to področje nanaša le predlog (s spremembami in dopolnitvami) direktive o uskladitvi zakonov, podzakonskih predpisov in upravnih odločb glede zavarovalnih pogodb, ki je bil objavljen 28. julija 1979 (C.190/2) in 31. decembra 1980 (C.355/30).

Sprva je bila načrtovana uskladitev zavarovalnega pogodbenega prava, nato pa je namesto uskladitve materialnega prava bil sprejet niz kolizijskih pravil. Nekateri teoretiki menijo, da uskladitev ni bila opuščena zaradi nepripravljenosti držav članic, da bi se odpovedale svojim zakonskim rešitvam, ampak ker je leta 1992 Komisiji za tako zahteven projekt zmanjkalo energije in časa. Tako misleči so naklonjeni poenotenju zavarovalnega pogodbenega prava, ker so prepričani, da bi s tem povečali varstvo potrošnika.

3.2.2. PREMOŽENJSKA ZAVAROVANJA

Med najpomembnejšimi je direktiva Sveta 92/49/EGS z dne 18. junija 1992 o spremembah Direktiv 73/239/EGS in 88/357/EGS in o uskladitvi zakonov in drugih predpisov o neposrednem zavarovanju razen življenjskega zavarovanja. To je tretja direktiva o premoženjskem zavarovanju (UL L št. 228 z dne 11. avgusta 1992, str. 1). Je »okvirna« direktiva na področju premoženjskih (»neživljenjskih«) zavarovanj. »Premoženjska direktiva«. Za razliko od prejšnjih direktiv se nanaša na vse zavarovalne vrste, uvaja sistem enotnega uvajanja dovoljenj za opravljanje zavarovalne dejavnosti in enotnega celotnega nadzora (oboje opravlja organ za zavarovalni nadzor države posamezne zavarovalnice). Zavarovalnicam ne bo več potrebno nadzornim organom dostavljati zavarovalnih pogojev oz. tarif, vendar pa bodo morale po novem obveščati organ o identiteti tistih delničarjev, ki bodo imeli najmanj 10%

kapitala (tudi delničarji sami morajo o tem obveščati nadzorni organ – v Sloveniji je to Agencija za zavarovalni nadzor). Na novo je s to direktivo bilo poenostavljeno ustanavljanje zavarovalnih podružnic v drugih državah EU. Ni več prepovedi kumuliranja zavarovalnih storitev, potebno pa je obvestiti nadzorni organ o rizikih, ki jih bo zavarovala zavarovalnica. Pomembna liberalna novost, ki državam odvzema precejšnja pooblastila pri nadzorovanju zavarovalnic je prepoved državam EU, da prisilijo zavarovalnice k investiranju v določeno kategorijo. Direktiva proglašata tudi prosto reklamiranje (propagiranje) storitev kjerkoli v EU v skladu s predpisi svojih držav. Predstavlja tretjo generacijo direktiv na področju neživljenjskih zavarovanj, ki spreminja in dopolnjuje prvi dve direktivi tega področja: 73/239/EEC in 88/357/EEC. V področje neživljenjskih zavarovanj spada tudi direktiva 73/240/EEC o ukinitvi omejitev glede ustanavljanja zavarovalnic na območju druge države članice in zagotavljanju enakih pravic pri poslovanju, kot veljajo za domače zavarovalnice. Taka direktiva je nujno potrebna tudi na področju življenjskih zavarovanj, saj je izvajanje teh težje in manj liberalno urejeno. Postavi se vprašanje ali za to razlikovaje obstajajo utemeljeni razlogi. Ravno tako kot »življenjska« direktiva, tudi ta direktiva pomeni kumulacijo pri ustvarjanju enotnega evropskega zavarovalnega tržišča.¹

Za premoženjska zavarovanja je pomembna tudi direktiva o zavarovanju pomoči osebam v težavah, ki spreminja in dopolnjuje direktivo 73/239/EGS za področje premoženjskega zavarovanja. Ta ureja zavarovanje pomoči osebam, ki zaidejo v težave med bivanjem v tujini – težave v denarju, zdravstvene in tehnične storitve. Pri zavarovalnici se zavaruje organizacija (turistična agencija), ki nudi pomoč zavarovancem (turistom).²

Med premoženjska zavarovanja spada tudi zavarovanje kreditov in zavarovanje zaupanja, ki ga ureja direktiva Sveta 87/343/EGS z dne 22. junija 1987 o spremembi Prve direktive 73/239/EGS o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti neposrednega zavarovanja razen življenjskega zavarovanja, zlasti glede kreditnega in kavcijskega zavarovanja (UL L št. 185 z dne 4. julija 1987, str. 72). To je Direktiva o spremembah in dopolnitvah prve direktive s področja premoženjskih zavarovanj glede kreditnih zavarovanj in zavarovanja zaupanja.³ Odpravlja možnost, da bi posamezne države

¹ dr. Marko Pavliha, Liberalizacija evropskega zavarovalništva, Prilagoditev 3. generaciji zavarovalniških direktiv, Pravna praksa, 21.7.1994, št.14, str. 12-13

² Marko Pavliha, Sergej Simoniti, Zavarovalno pravo, GV Založba, 2007, str. 50 - 57

³ dr. Marko Pavliha, Liberalizacija evropskega zavarovalništva, Prilagoditev 3. generaciji zavarovalniških direktiv, Pravna praksa, 21.7.1994, št.14, str. 12-13

predpisovale, da lahko kreditna zavarovanja odpravljajo samo specializirane zavarovalnice, kar bi izključevalo zavarovalnice, ki izpolnjujejo pogoje za opravljanje premoženjskih zavarovanj.² Ravno tako je šteti med premoženjska zavarovanja novejšo direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2002/13/ES z dne 5. marca 2002 o spremembi Direktive Sveta 73/239/EGS o **zahtevani kapitalski ustreznosti zavarovalnic**, ki opravljajo posle neživljenjskega zavarovanja (Uradni list št. 77 z dne 20. marca 2002, str. 17). Novosti, ki jih prinaša se nanašajo na izračun minimalnega kapitala, ki zahteva upoštevanje evropskega indeksa cen življenjskih potrebščin ter upoštevanje računovodskih in aktuarskih metod. Druga področja, kii jih urejo, so pristojnost nadzornih organov v primeru ogroženosti zavarovancev, upoštevanje pozavarovanja pri izračunu kapitala, določanje minimalnega kapitala pri prenehanju dejavnosti in upoštevanje posebnih kapitalskih zahtev.²

3.2.3. ŽIVLJENJSKA ZAVAROVANJA

Življenjska zavarovanja so urejale tri direktive. Prva med njimi je bila direktiva 92/96/EEC - to je »okvirna« direktiva na področju življenjskih zavarovanj.³ »Življenjska direktiva«. Uvaja podoben liberalizem kot »premoženjska direktiva«. Težave, ki jih srečajo zavarovalnice pri vzpostavljanju enotnega evropskega tržišča izvirajo predvsem iz podrejenosti državi gostiteljici, ki jih lahko omejuje z izgovorom varovanja splošne koristi in iz neharmoniziranosti oz. neunificiranosti zavarovalnih pogodb. Dodatno omejitev predstavljajo administrativne težave. Predstavlja tretjo generacijo direktiv na področju življenjskih zavarovanj, ki spreminja in dopolnjuje prvi dve direktivi iz tega področja:

- 79/267/EEC za uskladitev zakonov in predpisov, ki urejajo opravljanje poslov življenjskega zavarovanja (zahteva ločeno opravljanje življenjskih in premoženjskih zavarovanj v ločenih pravnih osebah, pri čemer dopušča državam članicam, da pod strogimi pogoji uredijo nadaljevanje poslovanja obstoječih »kompozitnih« zavarovalnic z ločenim vodenjem obeh zavarovalnih skupin. Opredeljuje življenjske zavarovalne vrste, pogoje za izdajo in odvzem dovoljenja, pravila za oblikovanje zajamčenega kapitala, druge kapitalске zahteve, nadzor nad oblikovanjem matematičnih rezervacij ter nadzor nad njihovim investiranjem.¹
- 90/619/EEC o uskladitvi zakonov in predpisov, ki urejajo opravljanje poslov življenjskega zavarovanja in določbe o spodbujanju svobodnega opravljanja storitev, ki dopolnjujejo direktivo 79/267/EGS. Določa pogoje za svobodno opravljanje storitev

¹ Marko Pavliha, Sergej Simoniti, Zavarovalno pravo, GV Založba, 2007, str. 50 – 57

življenjskega zavarovanja na območju celotne EU, ustanavljanje podružnic tujih zavarovalnic in postopke nadzora nad njihovim poslovanjem.¹

Ker se je izkazalo, da je urejanje tega področja postalo preveč nepregledno in kompleksno, so bile navedene direktive razveljavljene in njihova pravila povzeta ter sistematično urejena v Direktivi o življenjskem zavarovanju, to je direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2002/83/ES z dne 5. novembra 2002 (UL L št. 345 z dne 19. decembra 2002, str. 1).¹

3.2.4. OBVEZNO ZAVAROVANJE ODGOVORNOSTI PRI UPORABI MOTORNIH VOZIL

V zvezi z zavarovanjem avtomobilske odgovornosti je bila sprejeta direktiva 90/618/EGS, ki spreminja prvo in drugo direktivo s področja premoženjskih zavarovanj, predvsem glede zavarovanja avtomobilske odgovornosti.¹ Ta direktiva usklajuje določbe o svobodnem ustanavljanju in opravljanju storitev na področju zavarovanja avtomobilske odgovornosti (zavarovanja odškodninske odgovornosti tretjim osebam v primeru povzročitve škode zaradi uporabe motornega vozila) s celotnim sistemom premoženjskih zavarovanj. Nadzorna pooblastila nad temi zavarovanji zadrži država članica, kjer je registrirano vozilo.²

Mednarodni sistem obveznih zavarovanj v prometu (sistem zelene karte) se je oblikoval pod okriljem OZN po drugi svetovni vojni. Že v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja pa se je pojavila potreba po ureditvi tega področja znotraj EU. Najprej je bila sprejeta direktiva Sveta 72/166/EGS z dne 24. aprila 1972 in z dne 19. decembra 1972 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil in o izvajanju obveznosti zavarovanja takšne odgovornosti (UL L št. 103 z dne 2. maja 1972, str. 1). To je prva direktiva (zaznamuje prvo generacijo direktiv) o usklajevanju zakonodaj članic EU na področju zavarovanja civilne odgovornosti v zvezi uporabo motornih vozil ter glede uzakonitve obveznega zavarovanja pred takšno odgovornostjo. Direktiva je določala štiri temeljne točke: 1. da države članice zagotovijo, da so vozila ustrezno zavarovana, 2. da obvezno zavarovanje odgovornosti krije tudi škodo, nastalo v drugih državah članicah, 3. da imajo države članice pravico določiti obseg kritja obveznega avtomobilskega zavarovanja in 4. da bodo države članice organizirale biroje zavarovanja avtomobilske odgovornosti, ki bodo krili škode, ki jih povzročijo vozila iz druge države v državi biroja, pod pogojem, da je takšne zneske mogoče regresirati. V Sloveniji je biro zelene karte (BZK) urejen pri Slovenskem zavarovalnem

¹ dr. Marko Pavliha, Liberalizacija evropskega zavarovalništva, Prilagoditev 3. generaciji zavarovalniških direktiv, Pravna praksa, 21.7.1994, št. 14, str. 12-13

² Marko Pavliha, Sergej Simoniti, Zavarovalno pravo, GV Založba, 2007, str. 50-57

združenju. BZK opravlja posle, predvidene z mednarodnimi sporazumi o zavarovanju uporabnikov oz. lastnikov motornih vozil proti odgovornosti. Pri opravljanju poslov plačilnega in likvidacijskega biroja v skladu z Inter-biro sporazumom sodeluje s Svetom birojev in njegovimi članicami. Delo biroja organizira in vodi predstojnik, ki ga imenuje direktor združenja. Sporazumi s področja sistema zelene karte:

- Splošna pravila (kretski sporazum)
- Sporazum med nacionalnimi zavarovalnimi biroji (*članice Evropskega gospodarskega prostora in druge pridružene države*)
- Multilateralni garancijski sporazum
- Statut Sveta birojev
- Multilateralni vzajemni sporazum med škodnimi skladi.¹

Drugo generacijo direktiv na tem področju zaznamuje direktiva 84/5/EEC, tretjo generacijo pa 90/232/EEC. Druga direktiva določa: 1. da mora obvezno zavarovanje kriti odgovornost za škodo na stvareh in osebno škodo, 2. minimalne zavarovalne vsote, 3. da mora vsaka država članica ustanoviti ustrezno telo, ki bo zagotavljalo izplačila do minimalnih predpisanih zavarovalnih vsot v primeru škode povzročene z neznanim ali nezavarovanim vozilom, 4. zavarovalno kritje mora biti zagotovljeno tudi, če vozilo upravlja nepooblaščen oseb ali oseb, ki nima vozniškega dovoljenja oziroma ne izpolnjuje kakšnih drugih pogojev, 5. države članice morajo ustanoviti ustrezno telo, ki bo jamčilo za izplačila v primeru škod povzročenih z ukradenimi vozili, in 6. obvezno zavarovanje mora zagotoviti tudi kritje poškodb družinskih članov.

Tretja direktiva o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil je postavila podobnejša pravila glede plačila škod iz garancijskega sklada in podrobneje določila vsebino zavarovalne pogodbe obveznega zavarovanja avtomobilske odgovornosti. V zvezi z garancijskim skladom direktiva določa, da je garancijski sklad v primeru škode, ki jo povzroči neznan ali nezavarovano motorno vozilo, dolžan nemudoma izplačati škodo in da oškodovancu ni treba dokazovati neznanosti oz. nezavarovanosti. Zavarovanje mora vsebovati tudi kritje potnikov, poleg tega pa mora biti na podlagi ene premije zavarovana celotna skupnost, zavarovalna vsota v drugih državah članicah mora biti vsaj enaka tisti, ki je predpisana v domači državi.

---

¹ URL: <http://www.zav-zdruzenje.si>

Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2000/26/ES z dne 16. maja 2000 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju avtomobilske odgovornosti, ki spreminja Direktivi Sveta 73/239/EGS in 88/357/EGS (UL L št. 181 z dne 20. julija 2000, str. 65) - **četrta direktiva** o zavarovanju avtomobilske odgovornosti. Ta povečuje stopnjo varstva oškodovanca, saj poenostavi in pospeši reševanje zavarovalnih oziroma odškodninskih zahtevkov v primeru nesreč z mednarodnim elementom. To doseže s tem, da: 1. predpisuje pravico do direktne tožbe oškodovanca proti zavarovalnici, 2. postavlja obvezo, da vsaka zavarovalnica v drugih državah članicah imenuje svojega predstavnika, od katerega lahko oškodovanec zahteva povračilo škode (v lastni državi in v lastem jeziku), 3. zahteva od držav članic, da uvedejo ustrezne sankcije za zavarovalnice, ki ne izplačajo škode v določenem roku, 4. zahteva sistemsko zbiranje informacij z namenom hitre identifikacije zavarovalnice, ki je dolžna povrniti škodo in 5. ustanovitev ustreznega telesa, ki je zadolženo za poravnavo zahtevkov tujih oškodovancev v primeru, da posamezna zavarovalnica ni imenovala svojega predstavnika.

Zadnja sprejeta je direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2005/14/ES z dne 11. maja 2005 o spremembi direktiv Sveta 72/166/EGS, 84/5/EGS, 88/357/EGS in 90/232/EGS ter Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2000/26/ES o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil. Ta uvaja dodatna varovala za oškodovance, določa motoriste in kolesarje kot posebne kategorije oškodovancev ter najpomembnejše - določa višje minimalne predpisane zavarovalne vsote. Države članice morajo določila direktive integrirati v svoje notranje pravo najkasneje do junija 2007. ¹

3.2.5. DRUGA ZAVAROVANJA V PROMETU

Obvezna zavarovanja v prometu so tudi na področju letalskega in pomorskega prevoza. V luči varstva potrošnikov so bili sprejeti Uredba o zahtevah v zvezi z zavarovanjem za letalske prevoznike in operaterje (ES/785/2004) in dve konvenciji: Mednarodna konvencija o civilni odgovornosti za škodo, ki jo povzroči onesnaženje z gorivom – konvencija BUNKERS in Mednarodna konvencija o civilni odgovornosti in nadomestilu škode v zvezi s prevozom nevarnih in zdravju škodljivih snovi po morju (Konvencija HNS). ²

¹ Marko Pavliha, Sergej Simoniti, Zavarovalno pravo, GV Založba, 2007, str. 50-57

² Marko Pavliha, Sergej Simoniti, Zavarovalno pravo, GV Založba, 2007, str. 50-57

Direktiva poenoteno za EU uvaja obvezno zavarovanje letalskih prevoznikov nasproti potnikom in drugim osebam (npr. v primeru trčenja ali padca letala).

Obe konvenciji je Slovenija že ratificirala. Konvenciji urejata obveznost ladjarja, da zavaruje svojo odgovornost za onesnaženje, medtem ko v zvezi z zavarovanjem odgovornosti ladjarja za škodo povzročeno potnikom, še ni uredbe. Trenutno potekajo pogajanja o novi uredbi, ki bi v pravni red EU uvedla takšno zavarovanje.

3.2.6. POKOJNINSKA ZAVAROVANJA

Področje pokojninskih zavarovanj ureja Direktiva o dejavnostih in nadzoru institucij za poklicno pokojninsko zavarovanje (2003/41/ES).

3.2.7. POZAVAROVANJE

To področje urejata dve direktivi: direktiva Sveta 64/225/EGS z dne 25. februarja 1964 o odpravi omejitev svobode ustanavljanja in svobode opravljanja storitev na področjih pozavarovanja in retrocesije (UL L št. 56 z dne 4. aprila 1964, str. 878) in Direktiva o pozavarovanju, ki dopolnjuje direktive 73/239/EGS, 92/49/EGS, 98/78/ES in 2002/83/ES (2005/68/ES). Slednja je zapolnila praznino glede pozavarovanja. Direktiva postavlja sorodna pravila za poslovanje pozavarovalnic kot za zavarovalnice. Določa minimalne pogoje za ustanovitev in nadzor ter dovoljuje opravljanje storitev znotraj EU na podlagi »enotnega potnega lista«. Slovenija je bila zelo napredna na tem področju, saj ga je zakonsko uredila že pet let pred sprejetjem te direktive, in sicer z Zakonom o zavarovalništvu leta 2000.

3.2.8. ZAVAROVALNO ZASTOPNIŠTVO IN POSREDNIŠTVO

Direktiva 77/92/EGS z dne 13. decembra 1976 o ukrepih za učinkovito izvajanje načel prostega ustanavljanja in prostega opravljanja storitev na področju dejavnosti zavarovalnih agentov in brokerjev. Direktiva je bila objavljena 31. januarja 1977 (L.26/14).¹

Zavarovalno zastopništvo in posredništvo pa ureja tudi Priporočilo Evropske komisije o zavarovalnih posrednikih (92/48/EEC). Ta je nadgradnja direktive in uvaja zahteve, ki jih lahko za vse zavarovalne posrednike in zastopnike predpiše posamezna država članica. Te

---

¹ dr. Marko Pavliha, Liberalizacija evropskega zavarovalništva, Prilagoditev 3. generaciji zavarovalniških direktiv, Pravna praksa, 21.7.1994, št.14, str. 12-13

zahteve se priznavajo pri medsebojnem priznavanju kvalifikacij, spričeval in certifikatov v primeru svobodnega ustanavljanja ali svobodnega opravljanja te dejavnosti na celotnem območju EU. Zavarovalni posrednik mora zavarovancu razkriti pravne in ekonomske povezave s posamezno zavarovalnico, prav tako pa mora skleniti zavarovanje poklicne odgovornosti.¹

Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2002/92/ES z dne 9. decembra 2002 o zavarovalnem **posredovanju** (UL L št. 009 z dne 15. januarja 2003, str. 3) je povzela vsebino obeh prejšnjih aktov in dejansko omogočila svobodo opravljanja posredniških in zastopniških storitev. Storitve lahko opravljajo neposredno z ustanavljanjem podružnic ali z ustanavljanjem družb v drugih državah članicah – tako kot zavarovalnice.

3.2.9. ZAVAROVALNE SKUPINE

Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 98/78/ES z dne 27. oktobra 1998 o dodatnem nadzoru nad zavarovalnicami v zavarovalniški skupini (UL L št. 330 z dne 5. decembra 1998, str. 1). Namen te direktive je učinkovit vpogled v finančno stanje zavarovalnice, ki je povezana z drugimi zavarovalnicami, pozavarovalnicami, zavarovalnim ali mešanim holdingom, tako da je zavarovalnica obvladujoča družba ali odvisna družba. Nadzorni organi imajo pooblastila za dodaten nadzor nad skupino, ugotavljanje kapitalskih zahtev oz. finančnih razmer skupine ter preprečevanje morebitnega dvojnega finančnega izvoda.²

3.2.10. FINANČNI KONGLOMERATI

Leta 2002 je bila sprejeta direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2002/87/ES z dne 16. decembra 2002 o **dopolnilnem nadzoru** kreditnih institucij, zavarovalnic in investicijskih družb v finančnem konglomeratu, ki spreminja direktive Sveta 73/239/EGS, 79/267/EGS, 92/49/EGS, 92/96/EGS, 93/6/EGS in 93/22/EGS ter direktivi 98/78/ES in 2000/12/ES (UL L št. 35 z dne 11. februarja 2003, str. 1). Finančni konglomerati so velike finančne skupine, ki ponujajo različne finančne storitve (t.j. banke, zavarovalnice in investicijske družbe), pogosto v različnih državah. Regulacija je potrebna zaradi nadzora z namenom povečanja stopnje varnosti uporabnikov finančnih storitev. Nanaša se na solventnost, koncentracijo tveganj na ravni skupine in pravila poslovanja znotraj skupine, minimalne standarde za management, nadzor nad celotnim konglomeratom in posameznimi deli konglomerata, sodelovanje

¹ prof.dr. Marko Pavliha, Zavarovalno pravo, Gospodarski vestnik, Ljubljana 2000, str. 53-67

² prof.dr. Marko Pavliha, Zavarovalno pravo, Gospodarski vestnik, Ljubljana 2000, str. 53-67

nadzornikov držav članic in tretjih držav. V Sloveniji je bila direktiva implementirana v notranje pravo z Zakonom o finančnih konglomeratih (Uradni list RS, št. 43/06).

3.2.11. REORGANIZACIJA IN PRENEHANJE ZAVAROVALNIC

Leta 2001 je bila sprejeta direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2001/17/ES z dne 19. marca o **reorganizaciji in prenehanju zavarovalnic** (UL L št. 110 z dne 20. aprila 2001, str. 28). Ureditev tega področja je bila do sprejema direktive neenotna in je dopuščala različno obravnavo zavarovalcev in zavarovancev kot upnikov zavarovalnic v primeru njihovega prenehanja. Direktiva določa, da se v primeru prenehanja zavarovalnice, ki ima podružnice v različnih državah članicah, uporablja en stečajni postopek, in sicer v tisti državi, v kateri ima zavarovalnica sedež. Zahteva enako obravnavo vseh potrošnikov zavarovalnih storitev v primeru stečaja zavarovalnice, ne glede na to, iz katere države članice prihajajo. Direktiva je bila implementirana v Zakon o zavarovalništvu z dopolnitvami v letu 2004.

3.2.12. KONKURENCA (skupinske izjeme)

Uredba o uporabi člena 81(3) Pogodbe ES za določene skupine sporazumov, sklepov in usklajenih ravnanj na področju zavarovalništva (2003/358/ES). Uredba opredeljuje kateri sporazumi oz. dogovori s področja zavarovalništva so dopustni kot skupinske izjeme, in sicer: 1. dogovori o skupinskem ugotavljanju in izračunov statističnih podatkov, 2. dogovori o izvajanju študij o vplivu zunanjih dejavnikov na izvajanje zavarovanj, 3. skupno oblikovanje nezavezujočih zavarovalnih pogojev, 4. skupno ugotavljanje in posredovanje neobvezujočih vzorcev, ki prikazujejo dobiček po zavarovalni pogodbi, 5. ustanavljanje zavarovalnih in pozavarovalnih poolov in 6. skupno določanje in priznavanje tehničnih specifikacij in pravil v zvezi z varnostnimi napravami. Pri nas vsebine uredbe ne implementira zakon, ampak jo povzema Uredba o skupinskih izjemah v 4. členu (Uradni list RS, št. 69/02).

3.2.13. RAČUNOVODSTVO

Direktiva Sveta 91/674/EGS z dne 19. decembra 1991 o letnih računovodskih izkazih in konsolidiranih računovodskih izkazih zavarovalnic (UL L št. 374 z dne 31. decembra 1991, str. 7). Predpisuje posebna računovodska pravila, ki jih morajo uporabljati zavarovalnice pri vodenju poslovnih knjig in izdelavi računovodskih poročil.

3.2.14. SOZAVAROVANJE

Direktiva Sveta 78/473/EGS z dne 30. maja 1978 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov in upravnih odločb o sozavarovanju na ravni Skupnosti (UL L št. 151 z dne 7. junija 1978, str. 25).

3.2.15. ZAVAROVANJE PRED PLAČILOM PRAVDNIH STROŠKOV OZ. ZAVAROVANJE PRAVNE ZAŠČITE

Direktiva Sveta 87/344/EGS z dne 22. junija 1987 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov in upravnih odločb o zavarovanju stroškov postopka (pravdnih stroškov) (UL L št. 185 z dne 4. julija 1987, str. 77).

3.2.16. OBVEZNA LIKVIDACIJA DIREKTHNIH ZAVAROVALNIH POSLOV

Spremenjen in dopolnjen predlog direktive z dne 6. oktobra 1989 (C. 253/3) o uskladitvi zakonov, podzakonskih predpisov in upravnih določb glede obveznega prenehanja opravljanja direktnih zavarovalnih poslov.¹

3.2.17. OBRAČUNSKA ENOTA

Direktiva Sveta 76/580/EGS z dne 29. junija 1976 o spremembi Direktive 73/239/EGS o uskladitvi zakonov in drugih predpisov o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti neposrednega zavarovanja razen življenjskega zavarovanja (UL L št. 189 z dne 13. julija 1976, str. 13).

3.2.18. ZAVAROVALNI ODBOR

Direktiva z dne 19. decembra 1991 o ustanovitvi Zavarovalnega odbora. Direktiva je bila objavljena 31. decembra 1991 (L.374/12).

3.2.19. BILATERALNA POGODBA S ŠVICO

Direktiva Sveta 91/371/EGS z dne 20. junija 1991 o izvajanju Sporazuma med Evropsko gospodarsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o neposrednem zavarovanju razen življenjskega zavarovanja (UL L št. 205 z dne 27. julija 1991, str. 48).

3.2.20. DRUGE DIREKTIVE, KI JIH UPOŠTEVA ZAKON O ZAVAROVALNIŠTVU

- Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 95/26/EC z dne 29. junija 1995 ki spreminja Direktivi 77/780/EGS in 89/646/EGS na področju kreditnih institucij, Direktivi 73/239/EGS in

92/49/EGS na področju **premoženjskega** zavarovanja, Direktivi 79/267/EGS in 92/96/EGS na področju **življenjskega** zavarovanja, Direktivo 93/22/EGS na področju **investicijskih družb** ter Direktivo 85/611/EGS na področju **kolektivnih naložbenih podjetij** za vlaganja v prenosljive vrednostne papirje KNPVP) z namenom okrepitve nadzora varnega in skrbnega poslovanja (UL L št. 168 z dne 18. julija 1995, str. 7);

- Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2000/64/ES z dne 7. novembra 2000 o spremembah Direktiv Sveta 85/611/EGS, 92/49/EGS, 92/96/EGS in 93/22/EGS glede **izmenjave podatkov s tretjimi državami** (UL L št. 290 z dne 17. novembra 2000, str. 27);

- Direktiva Sveta 2004/66/ES z dne 26. aprila 2004 o prilagoditvi Direktiv 1999/45/ES, 2002/83/ES, 2003/37/ES in 2003/59/ES Evropskega parlamenta in Sveta ter Direktiv 77/388/EGS, 91/414/EGS, 96/26/ES, 2003/48/ES in 2003/49/ES Sveta na področjih prostega pretoka blaga, **svobode opravljanja storitev**, kmetijstva, prometne politike in **obdavčitve zaradi pristopa Češke, Estonije, Cipra, Latvije, Litve, Madžarske, Malte, Poljske, Slovenije in Slovaške** (UL L št. 168 z dne 1. maja 2004, str. 35);

- Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2005/1/ES z dne 9. marca 2005 o spremembi direktiv Sveta 73/239/EGS, 85/611/EGS, 91/675/EGS, 92/49/EGS in 93/6/EGS ter direktiv 94/19/ES, 98/78/ES, 2000/12/ES, 2001/34/ES, 2002/83/ES in 2002/87/ES za vzpostavitev nove **organizacijske strukture odborov** za finančne storitve (UL L št. 79 z dne 24. marca 2005, str. 9).

3.3. PRAVNO OZADJE PREDPISOV EU O ZAVAROVALNIŠTVU

Področja, ki so najbolj pomembna z vidika izvajanja Zakona o zavarovalništvu so:

1. osnovna načela pravnega urejanja zavarovalnega trga v EU in v RS,
2. zavarovalni nadzor: obseg nadzora in način izvajanja nadzora,
3. kapitalska ustreznost zavarovalnic, zavarovalno tehnične rezervacije in naložbe.¹

3.3.1. Osnovna načela pravnega urejanja zavarovalnega trga v EU in v RS

Med osnovna **načela** urejanja enotnega zavarovalnega trga štejemo:

1. načelo, da **nadzor** nad zavarovalnico opravlja država sedeža zavarovalnice, države članice pa vzajemno priznavajo veljavni nadzor drugih držav članic (t.i. »nadzor matične države«). To načelo je pomembno z vidika varstva potrošnikov-zavarovalcev.
2. načelo zagotovitve osnovne uskladitve pravil o finančnem poslovanju zavarovalnic, zlasti o kapitalu, zavarovalno tehničnih rezervacijah in o dovoljenih naložbah (t.i. pravila o skrbnosti). To je pomembno za življenjska zavarovanja vezana na enote investicijskih skladov oz. na enote kritnega sklada.
3. načelo o odpravi zahtev po vnaprejšnji odobritvi **zavarovalnih pogojev** in tarif, **razen pri** obveznih in zdravstvenih zavarovanjih, ki so alternativni način zagotavljanja socialne varnosti. Nadzor se nanaša samo na zavarovalnico, na njeno solventnost, delničarje in poslovodstvo (ne več na produkte in tarife). Ta sprememba zmanjšuje varstvo zavarovalcev.
4. načelo prepovedi diskriminacije tujih oseb glede pridobivanja deležev v zavarovalnicah. To načelo ni povezano z zavarovalno pogodbo. Uvrščeno je v ta seznam zaradi celovitosti prikaza.

Na podlagi teh načel in drugih novosti, ki jih je prinesla tretja generacija direktiv, je bil leta 1992 vzpostavljen »sistem enotnega potnega lista« za opravljanje zavarovalne dejavnosti. Ta **sistem** zagotavlja prodajo zavarovanja po vsem evropskem ozemlju za vsako zavarovalnico, ki je ustanovljena v EU, bodisi da prodaja poteka preko podružnic bodisi neposredno na podlagi pravice prostega opravljanja storitev. Za to mora izpolniti le dva pogoja – pridobiti dovoljenje nadzornega organa v državi v kateri ima glavni sedež in o prodaji zavarovanj obveščati domač nadzorni organ.¹ Torej v Sloveniji bomo zavarovalci lahko sklenili zavarovalne pogodbe tudi s tujimi zavarovalnicami, ki pri nas nimajo podružnice ali poslovne enote.

---

¹ Renata Jakopanec Levart, Predpisi EU o zavarovalništvu, S konference Slovenskega zavarovalnega združenja, Pravna praksa, 5.10.2000, št.27, str.13-14, 1.del

Sistem enotnega zavarovalnega trga se dopolnjuje, in sicer tako, da se usklajujejo predvsem cilji, sredstva pa izbere vsaka država članica sama. Nacionalna pravila države članice vzajemno priznavajo. Oblikovana pravila na ravni EU so namenjena zmanjševanju razlik in s tem k odpravi ovir za enotni trg, torej ni namenjeno uvajanju umetnih standardov. Ob tem se upoštevajo različne praktične rešitve in posebnosti nacionalnih trgov.¹

Ko je bilo glede prostega pretoka storitev z vidika zavarovalnic sprejetih že zelo veliko direktiv, so se v institucijah EU začeli zavedati, da kljub vsem dotedanjam ukrepom na tem področju enotni zavarovalni trg ne deluje. Zato so usmerili moči na drugo področje – vzpostavitev zaupanja potrošnikov v enotni zavarovalni trg. Začeli so se ukvarjati z uskladitvijo dejavnosti zavarovalnih zastopnikov in posrednikov (odprava nejasnosti in pravne negotovosti na področju zavarovalnega zastopanja in posredovanja) ter s trženjem finančnih storitev na daljavo ob upoštevanju direktive o elektronskem poslovanju, ki je bila sprejeta maja 2000. Razpravljalo se je tudi o alternativnih oblikah reševanja potrošniških sporov. Poleg dosedaj naštetih ciljev in načrtov je komisija maja 1999 (v dokumentu *Financial services: implementing the framework for financial markets: action plan*) navedla še cilj sprejetja pravnih podlag na področju dodatnih pokojnin in likvidacije zavarovalnic.¹

Liberalizacija slovenskega zavarovalništva je bila nujna na podlagi obveznosti, ki jih je sprejela Slovenija:

- na podlagi strategije gospodarskega razvoja RS
- ob vstopu v Svetovno trgovinsko organizacijo (WTO)
- s podpisom Sporazuma o trgovini s storitvami (GATS).

Zgodil se je prvi korak liberalizacije: obveznosti so bile vključene v Zakon o zavarovalnicah.

Dodatne obveznosti je Slovenija sprejela z ratifikacijo »Evropskega sporazuma« (s tem je Slovenija postala pridružena članica skupnosti). Drugi korak liberalizacije: obveznosti so bile vključene v Zakon o zavarovanstvu.

Prav tako so bile obveznosti sprejete še s polnopravnim članstvom Slovenije v EU. V celoti uveljavljena načela 3. generacije zavarovalniških direktiv. Nastopil je še tretji korak

---

¹ Renata Jakopanec Levart, Predpisi EU o zavarovalništvu, S konference Slovenskega zavarovalnega združenja, Pravna praksa, 5.10.2000, št.27, str.13-14, 1.del

liberalizacije: (obveznosti so bile vključene v Zakon o zavarovanistvu, pričetek veljavnosti z vstopom RS v polnopravno članstvo EU).¹

Liberalizacija je tudi v možnosti, ki je bila dana zavarovalnicam, upravljati **pokojninske sklade**.¹

EU je Sloveniji prinesla poleg regulative prinesla še en pomemben organ - zvezo nacionalnih zavarovalniških združenj iz držav evropskega tržnega gospodarstva (CEA). V njej Slovenijo zastopa Slovensko zavarovalno združenje od leta 1996. CEA ima poleg politične (zastopa interese zavarovalnic) tudi strokovno vlogo (omogoča izmenjavo informacij in izkušenj).¹

3.3.2. Zavarovalni nadzor: obseg nadzora in način izvajanja nadzora

Spremembe v zakonodaji so nastale tako zaradi dolžnosti, ki izvirajo iz direktiv EU, kakor tudi zaradi potreb po prilagoditvi standardov in po izogibu neracionalnim izgubam. Stanje zavarovalnega nadzora v Sloveniji je sledeče: nova zakonodaja je zelo povečala obseg nalog organom nadzora, prinesla je nove dolžnosti in naložila AZN sprejem mnogih podzakonskih podpisov, ki morajo biti v skladu z »acquis communautaire«. Z vidika nadzora so najbolj problematična področja zavarovanja avtomobilske odgovornosti z velikimi izgubami, nalaganje v nedonosne investicije in nejasna pokojninska zakonodaja. Zahtevno je ločevanje nadzora nad »življenjskim« in »premoženjskim« delom zavarovanj. Na novo je bil uveden nadzor nad zavarovalniškimi skupinami. Pomembno je sodelovanje med nadzoniki. V Sloveniji je problem neustrezne kadrovske usposobjenosti znotraj AZN. AZN je samostojna in neodvisna. Stališče mnogih teoretikov (tudi pri nas) je, da bi s preventivnim svetovanjem (uveljavljeno je v Nemčiji – s strani organa nadzora, v Belgiji s strani posebnega samostojnega svetovalnega organa) lahko preprečili nezaželene pojave v praksi. Izgovor, da si tako majhna država kot je naša tega ne more privoščiti, ni upravičen.²

S tako sliko stanja zavarovalnega nadzora v Sloveniji bi bil težko kdo zadovoljen. Ravno tako ni bil zadovoljen slovenski zakonodajalec, zato je v ZZav določil mnogo strožja merila kot jih narekujejo direktive. Strinjam se z dr. Markom Pavliho, ki zatrjuje da »se bomo morali najprej

¹ Renata Jakopanec Levart, Predpisi EU o zavarovalništvu, S konference Slovenskega zavarovalnega združenja, Pravna praksa, 5.10.2000, št.27, str.13-14, 1.del

² Renata Jakopanec Levart, Predpisi EU o zavarovalništvu, S konference Slovenskega zavarovalnega združenja, Pravna praksa, 12.10.2000, št.28, str.9-10, 2.del

naučiti tekmovati po urejenih označenih »smučiščih«, preden se bomo podali na zavarovalne grbine ter nedotaknjena snežena pobočja«. ¹

Po mnenju dela teorije bi kazalo po vzoru nekaterih držav tudi pri nas združiti nadzor finančnih institucij (bank, zavarovalnic in trga vrednostnih papirjev). Pozitivne posledice take združitve so tako številne, da zelo podkrepijo prepričljivost takega predloga: večja učinkovitost in preglednost, nižji stroški in manjši čustveni naboj (osebne zamere, nevoščljivost, maščevalnost), izenačitev položaja ponudnikov finančnih storitev (kar je dobro za konkurenco in posledično za potrošnika).

Za zaključek kaže poudariti, da je državni zavarovalni nadzor smiseln in nujen le zaradi varstva zavarovalcev, ne pa zaradi birokratskega zbiranja in arhiviranja poročil, obvestil, ipd., saj to zavira izvajanje zavarovalne dejavnosti. ²

3.3.3. Kapital, zavarovalno tehnične rezervacije in naložbe³

Ko govorimo o solventosti, moramo razločevati med solventnostjo samostojno delujoče zavarovalnice in solventnostjo zavarovalnic v skupini. Osnova za razpravljanje o solventnosti pa so pravila o računovodstvu.

Posebni mednarodni računovodski standardi za zavarovalnice so urejeni v Direktivi o letnih računovodskih izkazih in konsolidiranih izkazih zavarovalnic (91/674/EGS), obstaja pa težnja, da bi se preseglo okvire EU in da bi se uporabljali mednarodni računovodski standardi Sveta za mednarodne računovodske standarde s sedežem v Londonu. V bodoče naj bi za računovodstvo veljal mednarodni pristop, za solventnost pa »bruseljski« pristop.

Za zavarovalnice v skupini je predviden dodatni nadzor na podlagi direktive. Zahteve glede solventnosti pri skupinah temeljijo na zahtevah glede solventnosti posamezne zavarovalnice. Dvojno štetje lastniškega kapitala v skupini ni dovoljeno zaradi varnosti zavarovalnic, zato direktiva predvideva tri metode izračunavanja prilagojene solventnosti za udeležene zavarovalnice. Slabost te direktive je, da je tekst nerazumljiv, da so v EU različne interpretacije

¹ dr. Marko Pavliha, Liberalizacija evropskega zavarovalništva, Prilagoditev 3. generaciji zavarovalniških direktiv, Pravna praksa, 21.7.1994, št. 14, str. 12-13

² dr. Marko Pavliha, Tele = vizija sončnoalpskega zavarovalnega prava (1), Iz torkle, Pravna praksa, 30.5.2002, št. 20, str. 33

³ Renata Jakopanec Levart, Predpisi EU o zavarovalništvu, S konference Slovenskega zavarovalnega združenja, Pravna praksa, 26.10.2000, št.29-30, str. 18-19, 3.del

in da niti največji strokovnjaki (celo tisti, ki so sodelovali pri pripravi direktive) ne znajo pojasniti nekaterih delov teksta.

Predpisi o naložbah so bili usklajeni s tretjo generacijo direktiv. Namen vsake zavarovalniške naložbe je omogočiti zavarovalnici, da v vsakem trenutku izpolnjuje obveznosti do svojih strank. Zavarovalnica se glede naložb razlikuje od banke po tem, da za zavarovalnice investiranje ni samo po sebi cilj. Poleg tega so za zavarovalnico značilne dolgoročne naložbe, za banko pa kratkoročne. Po uveljavitvi evropskih pravil je odpadla dolžnost investirati v državne vrednostne papirje. Pravila EU določajo kategorije dovoljenih naložb in njihovo razpršitev. Od seznama naložb in pravil o valuti so dovljene nekatere izjeme.

3.4. NEGATIVNE LASTNOSTI PRAVNEGA OKVIRA EU NA PODROČJU ZAVAROVALNIŠTVA¹

Medtem ko je stališče teorije na eni strani, da je pravni okvir EU kvalitetno strokovno delo, ki še ni dokončano, je prevladujoče stališče teoretikov v Sloveniji, da imajo evropski temelji preveč negativnih posledic in da so precenjeni. Pomanjkljivosti evropskega prava so: pravni režim zavarovalnega posredovanja, neuskklajenost davčnih zakonodaj, neuskklajenost pogodbenega zavarovalnega prava, nejasnost pojma »splošna korist«. EU daje temelje, na podlagi katerih naj bi veliki postali še večji, malim pa bo najbrž še težje kot doslej. Gorazd Bohte je bil mnenja, da bo minilo kar nekaj časa, da se bo naše gospodarstvo prilagodilo EU in medtem bo propadlo precej podjetij, kar pomeni, da bo veliko ljudi ostalo brez zaposlitve. Boljši časi naj bi nas čakali po letu 2015, če ne bo v tem času Banka Slovenije ali Evropska banka naletela na kakšno nepremagljivo oviro.²

Slovenija je s pridružitvijo EMU izgubila možnost izboljšanja gospodarske konkurenčnosti s pomočjo drsečega deviznega tečaja. Poglavitna nevarnost pri uresničevanju tretje faze EMU pa je politično tveganje, saj s lahko zamaje celotni notranji trg, če npr. Francija ali Nemčija ne bosta izpolnjevali konvergenčnih kriterijev.³

---

¹ Renata Jakopanec Levart, Predpisi EU o zavarovalništvu, S konference Slovenskega zavarovalnega združenja, Pravna praksa, 12.10.2000, št.28, str.9-10, 2.del

² Bohte Gorazd, Čakajoč na leto 2015, Delo, 14.3.1998, str. 3

³ Marko Pavliha, Sergej Simoniti, Zavarovalno pravo, GV Založba, 2007, str. 57

3.5. VARSTVO ZAVAROVANCEV KOT VARSTVO POTROŠNIKOV

V EU se zavarovanci obravnavajo v okviru splošne problematike varstva potrošnikov, zato to poglavje obravnava varstvo zavarovancev kot varstvo potrošnikov.

Zveza potrošnikov Slovenije je predlagala model izvensodnega reševanja potrošniških sporov na področju finančnih storitev, ki naj bi bil vzpostavljen subsidiarno (t.j. v primeru da zavarovalnice ali drugi ponudniki finančnih storitev ne predlagajo drugačnega primernega izvensodnega mehanizma). Slovensko zavarovalno združenje kot prestavnik vseh zavarovalnic, ki so vanj vključene, je zavarovalnicam predlagal lastno organizacijo postopkov izvensodnega reševanja sporov med zavarovalnicami in sporov med zavarovalnico ter zavarovalci, zavarovanci, upravičenci in oškodovanci.

Na področju opravljanja storitev, t.j. poslovanja zavarovalnice s stranko, sta bila sprejeta dva kodeksa - Zavarovalni kodeks (1999) sprejet s strani Slovenskega zavarovalnega združenja in Kodeks dobrih poslovnih običajev pri opravljanju zastopniških in posredniških zavarovalniških poslov, ki ga je sprejelo Združenje zavarovalnih agencij. Oba kodeksa nadgrajujeta pozitivno zakonodajo na področju tržnega nastopanja zavarovalnic na trgu. Urejata postopek sankcioniranja članov združenja v primeru kršitve kodeksa. Naravnana sta na spoštovanje zavarovalnih, poslovnih in etičnih standardov pri opravljanju zavarovalnih poslov.

Kodeks SZZ je bil leta 2002 dopolnjen na pobudo nadzornih organov EU tako, da morajo zavarovalnice oblikovati interni pritožbeni postopek, s katerimi se zagotovijo minimalne pravice zavarovancev, zavarovalcev in oškodovancev. Te minimalne pravice so taksativno našteje v kodeksu. Posebna organa za presojanje kršitev določb Kodeksa SZZ in izrekanje ustreznih ukrepov sta Rzsodišče pri SZZ (za spore med zavarovalnicami) in varuh pravic s področja zavarovalništva (za ugotavljanje kršitev dobrih poslovnih običajev s strani zavarovalnice). Zahtevo za uvedbo postopka lahko vložijo zavarovalnica (na rzsodišče), zavarovalec, zavarovanec, oškodovanec pri zavarovanju odgovornosti ali drugi upravičenec na podlagi zavarovalnih pogodb (na varuha). Pri tem je potrebno poudariti, da varuh ni rzsodišče, ki bi reševalo materialne zahtevke, ampak zgolj organ, ki ugotavlja ali so bili kršeni dobri poslovni običaji in temeljni standardi zavarovalne stroke. Njegovo delo prispeva k zmanjševanju števila sporov in odstranjuje vzroke za njihov nastanek, če so vzroki v ravnanju zavarovalnice, ne pa v njeni materialno-pravni odločitvi o pravicah, obveznostih in odgovornostih.

Ker za premoženjsko-pravne zahtevke strank varuh ni pristojen, se je oblikoval mediacijski center pri SZZ. Ta je zelo uspešen in naklonjeni so jim tako tožniki kot zavarovalnice, saj so postopki pred sodiščem dolgotrajni. Ne more se izdati zavezujoča odločba, vendar se lahko doseže sporazum med sprtimi strankami, na podlagi katerega se razrešujejo medsebojne pravice in obveznosti. V primeru uspešne mediacije se sklene pisna poravnalna izjava. Mediacija je lahko sodna ali izvensodna. Po neuspešni mediaciji (umik soglasja ene stranke), se rešuje spore na sodišču ali pred arbitražo.

Dodatno bi sodstvo lahko razbremenila skupna stalna arbitraža za reševanje zavarovalnih sporov organizirana pri SZZ. Trenutno deluje le ena interna stalna arbitraža pri Zavarovalnici Triglav d.d. Pomen skupnega razsodišča bo čedalje večji zaradi nastopa novih zavarovalnic iz držav članic EU, ki bodo lahko neposredno opravljale zavarovalne storitve na območju Slovenije. Pričakovati je namreč, da bo v nekaj letih v Sloveniji delovalo približno 25-30 zavarovalnic oz. njihovih podružnic.¹

Varstvo zavarovalcev ureja tudi Zakon o varstvu potrošnikov. Po tem zakonu je najmočnejše orožje, ki ga ima zavarovalec, razredna tožba. To lahko posameznik vloži zoper zavarovalnico, ki določa zavarovalne pogoje, ki nasprotujejo dobrim poslovnim običajem ali zakonu. Aktivno legitimacijo pa imajo tudi zbornica ali poslovno združenje katerega član je zavarovalnica (npr. SZZ). S sodbo se lahko ugotovi neveljavnost določenih zavarovalnih pogojev.²

Za varstvo potrošnikov-zavarovalcev v Sloveniji skrbijo predvsem naslednji organi: Urad RS za varstvo potrošnikov, Agencija za zavarovalni nadzor, Slovensko zavarovalno združenje, tržna inšpekcija, organizacija potrošnikov (npr. Zveza potrošnikov Slovenije) in varuh človekovih pravic.

---

¹ prof. dr. Šime Ivanjsko, Slovensko pravo in gospodarstvo ob vstopu Slovenije v ES, Mednarodna konferenca, Portorož 21-23.4.2004, PF v Ljubljani, Ljubljana 2004, str.115-124

² prof.dr. Marko Pavliha, Zavarovalno pravo, Gospodarski vestnik, Ljubljana 2000, str. 155-156

5. SKLEPNE MISLI

V kapitalizmu, ki je že tukaj in zaradi kapitalizma, ki domnevno prihaja (po mnenju nekaterih bo evropski kapitalizem prevzel razsežnosti kapitalizma v ZDA), se moramo Slovenci zavedati, da moramo za svojo varno prihodnost in varno starost poskrbeti predvsem sami. Kaže, da se tega ne zavedamo prav dobro, saj podatki pričajo, da smo kljub hitri letni rasti skupine življenjskih zavarovanj še kar daleč od povprečja držav EU. V Sloveniji namenjamo za ta zavarovanja le 1,7% BDP. V nekaterih razvitih evropskih državah z zavarovalniško tradicijo in daljšim zavedanjem o potrebi po varčevanju, pa predstavlja premija za življenjska zavarovanja pomembno večji delež BDP (v Veliki Britaniji 8,1%, v Švici 7,7%, v Italiji 4,8%, v Avstriji 2,6%). Zaradi teh podatkov se je naša država vključila v spodbujanje odločitve za življenjska zavarovanja. Tako na primer po Zakonu o dohodnini dohodek iz življenjskih zavarovanj ni obdavčen, če je življenjsko zavarovaje sklenjeno za 10 let in več, obenem pa zavarovanec ne plača 6,5% davka od prometa zavarovalnih poslov.¹

Z davčnimi stimulacijami je država prebudila v vrednostnih sistemih potrošnikov nove vrednote, s katerimi je preusmerila investiranje državljanov od razmetavanja z denarjem k različnim oblikam zagotavljanja osebne in družinske varnosti. Do sedaj so se davčne olajšave nanašale na življenjska zavarovanja, po mnenju teorije bi bilo smotrno podobno ukreniti na področju prostovoljnih zdravstvenih in nezgodnih zavarovanj. Vendar je naloga države tudi vzpostavitev boljšega življenjskega standarda, ki je v tesni povezavi z večjim deležem življenjskih zavarovanj v skupni premiji.²

Vendar pa ni vse v rokah države. Veliko lahko naredijo tudi zavarovalnice same. Zaposleni v zavarovalnici so zelo pomemben faktor pri oblikovanju dobre zavarovalnice, zato si mora management prizadevati ustrezno motivirati in zadržati tiste zaposlene, ki so pri svojem delu dobri.³

---

¹ Matija Šenk – namestnik predsednika uprave, Koraki k večji varnosti, AS za vas, informativna revija za zavarovance Adriatica Slovenice, oktober 2006, št.4, str. 3

² dr. Marko Pavliha, Tele = vizija sončnoalpskega zavarovalnega prava (1), Iz torkle, Pravna praksa, 30.5.2002, št. 20, str. 33

³ dr. Marko Pavliha, Tele = vizija sončnoalpskega zavarovalnega prava (2), Iz torkle, Pravna praksa, 13.6.2002, št. 21, str. 45

6. LITERATURA

6.1. KNJIGE IN ČLANKI

- Ambrož Miha, univ. dipl. inž.,
Simon Krašna, univ. dipl. inž.,
prof.dr.Ivan Prebil, univ.dipl.inž.: Računalniška simulacija obremenitev potnikov v vozilih pri majhnih trkih, X. seminar s področja avtomobilskega zavarovanja, 22. in 23. april 2004, Maribor, Slovensko zavarovalno združenje, str. 59
- Bohte Gorazd: Čakajoč na leto 2015, Delo, 14.3.1998, str. 3
- Cigoj Stojan: Komentar obligacijskih razmerij, ČZ UL, Ljubljana 1984
- Cigoj Stojan: Teorija obligacij, ČZ UL, Ljubljana 1980
- Gliha Urška: Model bančnega zavarovalništva, Bančni vestnik št. 6, Ljubljana 2005
- Čoroli Tadej: 12. dnevi slovenskega zavarovalništva, Portorož 2. in 3. junij 2005, Slovensko zavarovano združenje, str. 396
- Gregorič Janez: Novosti obligacijskega zakonika pri urejanju posledic neplačila premije ter trajanja zavarovanja – Izključitev uporabe oziroma veljavnosti 937. in 946. člena OZ za zdravstvena zavarovanja, Ljubljana, Pravniki, let. 57 (2002), št. 9-10
- Ivanjko Šime: Zavarovalništvo v Sloveniji pred vstopom v EU – novi pristopi reševanja sporov, Slovensko pravo in gospodarstvo ob vstopu Slovenije v ES, Mednarodna konferenca, Portorož 21-23.4.2004, izdala Pravna fakulteta v Ljubljani, 2004

- Ivanjko Šime: Slovensko pravo in gospodarstvo ob vstopu Slovenije v ES, Mednarodna konferenca, Portorož 21-23.4.2004, PF v Ljubljani, Ljubljana 2004
- Jakopanec Levart Renata: Predpisi EU o zavarovalništvu, S konference Slovenskega zavarovalnega združenja, Pravna Praksa, 5.10.2000, št. 27, 1.del
- Jakopanec Levart Renata: Predpisi EU o zavarovalništvu, S konference Slovenskega zavarovalnega združenja, Pravna praksa, 12.10.2000, št.28, str.9-10, 2.del
- Jakopanec Levart Renata: Predpisi EU o zavarovalništvu, S konference Slovenskega zavarovalnega združenja, Pravna praksa, 26.10.2000, št.29-30, str. 18-19, 3.del
- Pavliha Marko: Tele = vizija sončnoalpskega zavarovalnega prava (1), Iz torkle, Pravna praksa, 30.5.2002, št. 20
- Pavliha Marko: Tele = vizija sončnoalpskega zavarovalnega prava (2), Iz torkle, , Pravna praksa, 13.6.2002, št. 21
- Pavliha Marko: Liberalizacija evropskega zavarovalništva, Prilagoditev 3. generaciji zavarovalniških direktiv, Pravna praksa, 21.7.1994, št.14
- Pavliha Marko: Zavarovalno pravo, Gospodarski vestnik, Ljubljana 2000
- Pavliha Marko: Bruselj premilo o nEUmostih na Kranjskem, Iz torkle, Pravna praksa, 16.11.2000, št. 32, str. 41
- Pavliha Marko: Tele = vizija sončnoalpskega zavarovalnega prava (1), Iz torkle, Pravna praksa, 30.5.2002, št. 20, str. 33

- Pavliha Marko: Tele = vizija sončnoalpskega zavarovalnega prava (1), Iz torkle, Pravna praksa, 30.5.2002, št. 20, str. 33
- Pavliha Marko: Zavarovalno pravo, Gospodarski vestnik, Ljubljana 2000
- Pavliha Marko: Stvarno kazalo formalnih virov slovenskega zavarovalnega prava, Pravna praksa, št. 21, Ljubljana 1995
- Pavliha Marko: O slovenskem zavarovalnem pravu, Dnevi slovenskih pravnikov od 17-19. oktobra 1996 v Portorožu, Podjetje in delo, št. 5-6, Ljubljana 1996
- Pavliha Marko in Simoniti Sergej: Zavarovalno pravo, GV Založba, 2007
- Polajnar Pavčnik Ada: Obligacijski zakonik (OZ) : s komentarjem, GV založba, Ljubljana 2003-2004
- Polajnar Pavčnik Ada: Zavarovalno pravo, Pravna praksa št. 1, Ljubljana 2001
- Ristin Gordana: Novi zakon o obveznih zavarovanjih v prometu, Pravosodni bilten, letnik 16, leto 1995, št. 3
- Šenk Matija: Koraki k večji varnosti, AS za vas, informativna revija za zavarovance Adriatica Slovenice, oktober 2006, št.4, str. 3, povzetek
- Anton Urbanc: Zavarovalno pravo (samozaložba), Ljubljana 1939
- Viršek Milan: Obligacijski zakonik in (nova) zavarovalna praksa, Pravna praksa, št. 3, Ljubljana 2002

Žnidarič Boris:

Zavarovalništvo in varnost, Zavarovalništvo kot mehanizem zagotavljanja varnosti posameznika v sodobni družbi, Pravo in gospodarstvo, FDV in SZZ, Ljubljana 2004

6.2. PREDPISI

Obligacijski zakonik (OZ), Uradni list RS, št. 83-4287/2001

Zakon o obligacijskih razmerjih (ZOR), Uradni list SFRJ, št. 29-462/1978

Zakon o zavarovalništvu (ZZavar), Uradni list RS, št. 13-595/2000

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-1) Uradni list RS, št. 106-4965/1999, stran 16297

Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ-UPB3), Uradni list RS, št. 9-459/1992, stran 577

Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu- ZEPEP, z dne 23.06.2000, Uradni list RS, št. 57/00

direktive

6.3. DRUGI VIRI

SSKJ, SAZU in ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša in avtorji, DZS, d.d., Založništvo Literature, elektronska izdaja v 1.0

Pravni terminološki slovar (do 1991, gradivo), ZRC SAZU, Ljubljana 1999